

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

1907 NOVEMBER

11-IK FÜZET

XVII. ÉVFOLYAM

SZERKESZTIK: TANAY JÓZSEF
NOVÁK LÁSZLÓ

KIADJA A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRE

KÁROLYI GYÖRGY

BUDAPEST V. KER.

DOROTTYA-UTCA 10

ÜZLETI
TELEFON
31—50
◻ SZÁM ◻

KÖ-ÉSKÖNYV-
NYOMDA MŰ-
SZAKI RAJZOK
SOKSZOROSÍTÓ
◻ INTÉZETE ◻
TÉRKÉPÉSZET

NYOMDAI
TELEFON
39—68
◻ SZÁM ◻

PAPÍR-ÍRÓ-ÉS
RAJZSZEREK
KERESKEDÉSE
VONALOZOTT
ÜZLETI KÖNY-
VEK RAKTÁRA

Budapest,

SCHOLZ EDE BETÜÖNTÖDE

TELEFON 19120

Bécs, XVIII. Eduardgasse 10

АЛПИТТАТОТТ 1872

RÉZLÉNYI-GYÁR, MECHANIKAI MŰHELY, GALVANOPLASZTIKA

Bécs, 190.....

Szabó Róbert

m. kir. pénzügyminiszteri osztálytanácsos

Budapest

őhalomi Katica

okl. tanítónő

Memorandum

Komárom, 19

Hertelendi Gábor

Komárom

Vas-, fűszer- és gyarmatárak kereskedése

Dalmadi Géza, Arad

Férfi-szabó, férfi- és fiu-ruha raktár

Fióküzletek és műhelyek Temes-
vár, Kolozsvár és Debreczenben

Nagy raktár mindennemű kész férfi-
és fiu-ruhákban, munkásöltönyökben

1458. Petit (8 pont). Min. 5 kg. á K 10.80

*Kolozsvár kereskedelme és nemzeti művészete Mátyás király korában
Földművelés a legrégebb történelmi népeknél A Kárpátok oldalában egy nagy fehér omladvány van
Magyarország középkorai és egyetemeinek története*

1459. Garmond (10 pont). Min. 6 kg. á K 10.50

*Petőfi Sándor levelezése Arany János és Jókai Mórral
Győr szab. kir. város képviselőtestületének elvi határozatai a gyakorlatban
A városok jelentősége a 15. században*

1460. Cicero (12 pont). Min. 6 kg. á K 10. –

*Egy régi monda a Balaton tavának eredetéről
Reprodukciók a Nemzeti Szalon legutóbbi nyári és őszi tárlatából
Komócsy József a szerelem könyve*

1461. Tertia (16 pont). Min. 8 kg. á K 8.70

*Kazinczy Ferenc a magyar irodalomban
A Duna-Tisza csatorna szabályozásának kérdése
Temesvár Miskolc Sopron*

1462. Text (20 pont). Min. 10 kg. á K 8. –

*Tervek kisebb családi lakóházakhoz
A felvidék kereskedelme*

1463. 2.Mittel (28 pont). Min. 12 kg. á K 7.80

Róma hatalma Pannoniában

Scholz Ede betüöntöde, Bécs

ÉTREND

a Feketehegyi József képviselő úr
tisztelőjére csütörtökön november 15-én
az Arany Bika szállodában rendezett
banketten.

Csiga leves
Sült fogas tatármártással
Disznó vagy borjúszelet citrommal
Sült csirke
Fejessaláta tojással szegélyezve
Dobos és Linczi torta
Sajtok
Gyümölcs csemege
Fekete kávé

Kőbányai márciusi sör
Szamorodni asztali, Egri bikavér
Törley Monopol pezsgő

Pozsony,
a postabélyeg kelte.

C.

zerencsém a nagyérdemű közönséggel
atni, hogy a 28 év óta a Rózsa-téren
állott fűszer- és csemegekereskedése-
november hó 1-től

Baross-út 16. sz.

helyeztem át. Együttal bátor vagyok
amat a háziasszonyok nagyrabecsült
mébe ajánlani és mindennemű cukor,
a, kávé, rum, mazsolaszőlő, mandula,

SCHOLZ EDE betüöntödéje

Bécs, XVIII. Eduardgasse 10.

Teljes könyunyomdai berendezéseket több évi gyakorlati tapasztalat
szerinti összeállításban a legelőnyösebb feltételek mellett szállítok.

Mintalapokat betükről és körzetekről
kivánatra ingyen és bérmentve küldök.

Kitünő kemény betüérc. Előnyös és gyors kiszolgálás. Nagy választék.

Táviratcim : Koromháti Szabadka.

T. c.

*Van szerencsém ti
értesíteni, hogy legköz
képviselőm*

Boros Dez

*bátor lesz Önt meglá
és a közlő karácso
és ujévi élénkebb idé
alkalmából b. figyelm
dús választéku játékar*

*és játékaru ujdonságaimra
felhívni. Különösen b. figyelmébe ajánlom legujabb villamos karácsonyfa-díszjeimet valamint újabb türelmi játékaimat, melyekből képviselőm bátor lesz mintákat bemutatni. Szíves megbízásainak fennnevezett képviselőm számára való fenntartását kérve, maradok*

teljes tisztelettel

*Darvas K. Elemér
játékaru nagykereskedő.*

Koromháti Elemér és Társa

Mezőgazdasági gépjavító-műhelye, Kühne E. mosoni mezőgazdasági gépgyár valamint a dunántúli műtrágyagyár délmagyarországi képviselete.

*Szabadka
Kossuth Lajos-utca*

*Fióközlet :
Ujvidék, Mayer-tér*

*Debrecen,
postabélyeg kelte.*

*ulirottaknak van szerencsénk MARIKKA
unknak felsődabasi DALNOKI FERENC
esti magán-mérnöki iroda tulajdonossal
jó évi február hó 4-én, kedden délután
kor az első kerületi plebánia templom-
tartandó esketési szertartására valamint
nagyerdőben, a régi Hajdu Balázs-féle
ában (Kismajtényi fasor 58) este 8 óra-*

*kor kezdődő családi vacsorára hozzátartozóival egyetemben
teljes tisztelettel meghívni.*

*Lovag Do
Debre*

*Scholz Ede
betüöntöde*

*Bécs XVIII.
Eduardgasse 10*

Háromszín-nyomat *Dr. Falk Zsigmond: Mozgó fényképek*
című művéből.

ELSŐ MAGYAR KÖ-ÉS KÖNYVNYOMDAI FESTÉKGYÁR

KURZWEIL JÁNOS ÉS TÁRSA

egyesítve

BERGER & WIRTH

iparvállalattal

BUDAPEST

LIPCSE, BERLIN, BARMEN, FLORENCZ,
LONDON, NEW-YORK, PÁRIS,
SZT.-PÉTERVÁR.

A fametszés művészetének újraéledése.

A fametszés művészete nehéz korszakokat élt már meg. Csodás föllendüléseinek idejét rendszeresen szédületes dekadencia szokta követni. A hozzávaló technikai eszközök tökéletesbülése, egyéb sokszorosító módok föltalálása, s a divainak, izlésnek hirtelen szeszélyei: mind-mind hozzájárultak a fametszés időleges föllendüléséhez s hanyatlásához.

Legvirágzóbb idejét a tizenhatodik század első felében élte a fametszés, amikor olyan nagy művészek, mint Dürer és Holbein, nem tartották méltóságukon alulnak a vele való foglalkozást. Fametsző munkatársaik, s olykor ők maguk is, egyszerű késsel vészték ki remek metszvényeiket. A franciák nagy művésze, Geoffroy Tory hasonlóképpen járt el.

A tizenhetedik és tizennyolcadik században az általános szellemi depresszió hatása alatt, meg a technikai eszközök ki nem elégítő volta miatt is: mind művészletlenebbé vált a fametszés. Hanyatlása addig tartott, amíg az angol Bewick Tamás a tónusos fametszés föltalálásával, illetőleg az új-véső meg a keresztben vágott puszpángfa használatával új irányt nem adott ez elhanyagolt művészetnek.

Bewick technikája gyorsan átterjedt a kontinensre is, s Németországban meg a franciák hónapban csakhamar igen nagy virágzásra emelkedett. Lassabban jutott el az újabb fametszési technika Ausztriába, s még lassúbb tempóban, jóval későbbben vert gyökeret mindálunk Magyarországon.

A Magyarországon nyomtatott s jobb fametszetekkel illusztrált könyvek kilséi jobbára külföldön, különösen Bécsben készültek. A tizenkilencedik század magyar fametszése ennél fogva sokáig bécsi hatás alatt állott, vagyis mindaddig, amíg Morelli Gusztáv meg nem teremtette, illetőleg magas fokra nem emelte a magyarországi fametsző-művészetet.

Bécsben Hoefel Balázs küzdött ki magának igen jó fametszői hírnevet a tizenkilencedik század első felében. Fiatalabb korában a rézkarcban vergődött nagy ügyességre, s ennél fogva a rézkarcral rokon tónusos fametszésben is egykettőre nagy tökéletességet ért el. Őtánna Knöfler Henrik került az osztrák fametszők élére, akinek színes nyomtatásra szánt gyönyörű metszeteit még ma is európaszerre csodálják. Fiai máig is eredményesen működnek ez irányban.

Magyarországon az előbbiekhöz hasonló kaliberű fametsző eddig csak egy akad: az Iparművészeti Iskola fametszőszakosztályának tanára, Morelli Gusztáv. Huszka Lajosnál, majd Ruzs Károlynál tanult, s már korán magára vonta a művészkörök meg a kormány figyelmét. Ő metszette fába Munkácsy Mihály rajzait, a Honvéd-Albumnak, a Koronázási Albumnak meg Orbán Balázs báró A Székelyföld Leírása című munkájának rajzait. 1869-ben Párisban, később Londonban a Graphic Intézetében bővítette tudását. Majd Lipcsében dolgozott, míg végre 1872-ben visszatérve Pestre, a Vasárnapi Ujság számára készített néhány szép fametszetet. A rákövetkező évben az országos rajztanárképzésben fametszőszakosztályt szerveztek, ennek vezetőjéül Morelli Gusztávot tűve meg. Attól fogva a kiváló művész egyre-másra aratta a legszebb diadalait. Az Osztrák-Magyar Monarchia c. műben nem kevesebb mint nyolcszázötven fametszet készült az ő vezérése alatt, egyik szebb a másikkal. 1895-ben pedig Fesztay Árpád A Magyarok Bejövetele című körképét metszette fába; ez az arányainál és kidolgozásánál fogva egyaránt méltó föllünést keltett.

A színes fametszés dolgában is jelentékeny eredményeket ért el Morelli. Most vagy tizenegy esztendője ő készítette a tíz darab kitűnő kidolgozású millenáris levelezőlapot.

A mindenféle tekintetben való haladás rányomta bélyegét a sokszorosító művészetekre is. Ez egyrészt a gépek és az egyéb technikai segédesszközök folytonos javításában, másrészt egy egész sereg az illusztrálás céljait szolgáló sokszorosító eljárás föltalálásában nyilvánult meg. A találmányok gyorsan követték egymást, s némelyikük mérföldjelző szerepet vlt a könyvsinálásban. Így különösen az autotípa, mely sokáig végső fönkretevéssel látszott fenyegetni a tónusos fametszést, de sőt még a réz- és acélmetszést is.

A sokszorosító művészetekben azonban — mint említettük — már régebben is volt rá példa, hogy valamely a magas művészi színvonaláról közönséges mesterséggé hanyatlott grafikus eljárás időnként multával újra üde életre kelt. A fametszésben már egyszer — Bewick nevével kapcsolatban — megtörtént ez a dolog, s a közel jövőben előreláthatólag ismét meg fog történni. A jelenségek legalább teljes joggal engednek erre az újraéledésre következtetni.

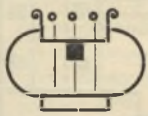
Az autotípa elragadta ugyan a fametsző elől az illusztrálás birodalmának nagy részét, de a technika szolgáltatában álló fametszés újabb szépen föllendült: megtalálta a maga igazi talaját. A könyvek és újságok illusztrálása tekintetében a fametszés — technikájának minden tökéletesítése mellett is — folyton rohamosabb tempóban veszítette el maga alól a talajt, de helyette egy új forrásból: a kereskedelem és technika szükségelte ábrázolásokból merített kárpótlást. Ez az oka annak, hogy a fametszők száma mesterségük krízise dacára sem igen csökkent mostanáig.

Az illusztrálás céljaira szolgáló ábrázolások közül ma már csak azok elkészítését bízzák a fametszőre, amelyekben igen sok az aprólékos, de azért mégis csak nagyfontosságú részlet, s amelyek ennél fogva az autotípa újján előreláthatólag nem sikerülnének úgy, ahogy kellene. Ilyenek az árjegyzékek kilséi, amelyek közül a gépeket és készülékeket, az üveg tárgyakat, lámpásokat, órarájúkat, kályhákat, kerékpárokat, optikai eszközöket, órákat, textil-, divat- és luxus-árúkat, műöntvényeket és vasárúkat sít. Alig is lehetne autotípusú úton kellő érthetőséggel ábrázolni.

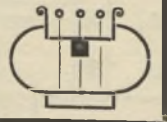
Régebben a fametsző keveset törődött az ilyes munkával, mert hiszen egyrészt csak ritkán fordultak elő, másrészt pedig ambíciójának kielégítését a képek reprodukálásában kereste a fametsző. Az autotípa végerényes föllükerekedése kellett ahhoz, hogy a xilográfusok figyelme a kereskedelmi célokat szolgáló fametszésre jobban ráterelődjék.

A kereskedelmi s technikai célt szolgáló modern fametszet minden ízében tiszta és világos. A fametsző a maga éles és finom vésőjével a legapróbb részleteket is pontosan vissza tudja adni. A mellett a fametszésnek még sajátossága és minden egyéb reprodukáló eljárással szemben nagy előnye az, hogy az anyagot is ábrázolni tudja. A jó fametszetről egyszerűen megláthatjuk, hogy minő anyagból — fémből, fából, bőrből, szövetből, üvegből — van az ábrázolt tárgy. S ez főképpen annak köszönhető, hogy a fametsző képes az illető tárgy fölületének simaságát avagy fényességét, strukturáját avagy durva voltát pontosan ábrázolni. A fotográfia meg ennek az édes szülőtte: az autotípa eddig nem képes arra.

Ebben az irányban van tehát meg a modern fametszés nagy jelentősége, s ebben az irányban haladva, nyerheti vissza a fametszés művészete régi fényét és tekintélyét. Mert a kereskedelem és technika ma már a művészeteket is segítő társul fogadja, csak hogy célját elérhesse, s az árjegyzékek közt is akad már művészi értékű, jó munka.

A címbetűk és díszítő darabok kiméltése.

A modern nyomda berendezése ma már sok pénzbe kerül. Nem számítva a szinte vagyoni értéket képviselő gyors-sajtók árát, a szedőterem berendezése ma már hasonlíthatatlanul nagyobb összegbe kerül, mint húsz-harminc éve.

A nyomdai anyagok legbersesebbjeit képezik a finom, könnyed címbetűk és keretek. Ezeknek épentartásáról és okszerű kezeléséről kell a nyomdatulajdonosnak legfőképpen gondoskodnia, s ezeknek megóvása és szaporítása által teheti nyomdáját nagygyá, a századvégi fokozott igényeknek megfelelővé. Sok, nagyon sok nyomdatulajdonos van, aki ezeknek értékeivel úgy látszik egy csöppet sincs tisztában. Nem törődik azzal, hogy micsoda kárára van, ha finomabb betűi, keretei avatatlán kezekben mennek keresztül, s azokat ügyetlen, lelkiismeretlen emberek rövid idő alatt tönkrenyomortíják. Sokszor, ha a nyomdatulajdonos iparkodik is e bécse anyagot megóvni, törekvése hajótörést szenved egyik-másik olyan munkása gondatlanságán, aki úgy bánik a legdrágább címbetűkkel, keretekkel, mintha az nem valami könnyen tönkreteszhető anyagból, de vasból vagy acélból volna. Össze-vissza dobálja, lejti a földre, korrigálás közben bele-belebök a betűképbe. Persze, ha csak rajta nem kapják az illetőt a rongáláson, soha se sül ki, hogy ki volt annak az elkövetője. A kártételnek — mint tudvalévő — nem egykönnyen szokott gazdája akadni.

Nagyon rongálódnak a címbetűk a fiókjaikban való össze-visszaesésük, feldőlésük következtében. Ritka szedő az, aki ha egy-két sort szedett az ilyenforma fiókokból, összetolná a betűket egymás mellé s valami ürpótlóval biztosítaná a feldőlés ellen. Nem biztosítja, s az utána következő szedő, akinek szintén szedni valója van abból a betűfajból, már össze-vissza dölve találja a fiókbeli betűket. Nagyon természetes, hogy ilyenkor nem az ujjával igyekszik azokat kihúzgálni, hanem árat ragad s azzal piszkálja azokat elő, tönkre téve ez által azoknak egy meglehetősen részét, vagy a legjobb esetben is jó egynéhányat a fiókbeli betűk közül.

Némét szakitásaink a túske-zárkák és még néhány ilyen-fajta, többé-kevésbé beváló betűvédő alkalmazásával igyekeztek elejét venni e lelkiismeretlenségnek. A túske-zárkák négyzetnagyságú, a betűnél valamivel vastagabb tuskés pléhdarabok, amelyeket egymástól 4—5 ceterányira tesznek a betűk közé, ez által biztosítva azokat a feldőlés ellen. Az egyes betűsorok közé helyezett falécekbe ezek belényomódnak s ilyenformán azokat is összetartják. Csakhogy ezekenél meg az a hiba, hogy ha a sorok közötti lécek véletlenül keményebb fából készültek, a tuskéket még nagy erőfeszítéssel is bajos beléjük nyomni, meg aztán ha ez sikerül is, az osztásnál áll be a kaosz, mert valamely betű nem férven a rendes helyére, a szedő azt egyszerűen egy másik zárkába dugja. Hiszen a zárkák alkalmazása nélkül is mindennapos dolog némely nyomdában, hogy némely szedő a sorait nem osztja el, hanem egyszerűen beállítja a fiókbeli közből közül oda, ahol éppen egy kis helyet talál.

A túskezárkákhoz hasonló találmányoknak se szeri, se száma, de valamennyinél többet ér egy kis rendszereit. Már a tanulóba bele kell ojtani ezt a rendszereit, amely át járavaló, ügyes és pontos szedővé teszi, s szigorú felügyeletet gyakorolni fölötte, különösen osztása közben. Csak így lehet a betűanyagot huzamosabb ideig megóvni sérülések és elkallódás ellen. Ügyelni kell arra is, hogy a fiú rászokjék az általa földre ejtett betűk fölemelésére, mert bizony gyakran láthatjuk, hogy a legdrágább betűk és

keretdarabok ott hevernek a nyomda valamelyik zugában, a regálisok alatt, a köztük levő hézagokban s a szemétkben.

Sokszor rongálódnak a betűanyagok a lehúzáskor is. Az avatatlán egyén által való egyszerű lehúzásnál a szedés gyakran többet rongálódik, mintha szakavatott nyomó által kezelt gépen néhány száz vagy ezer nyomást állott volna ki.

Ép úgy, mint a vigyázatlan lehúzásnál, sok betű rongálódik a gépben való rossz egyengetés (Zurichtung) következtében is. Egyik-másik gépmester alig egyengeti a formát, egyszerűen csak erősebb nyomásra készíti elő, s szinte sajtólva nyomja azt. Elhamarkodva csak mélyebbre eresztí a nyomóhengert, annak papírburkolatán selyempapír-darabkákat ragaszt az illett helyekre s vígan nyomja azt a szerencsétlen formát, amelynek betűi, mikor kikerülnek a gépből, bátran összetéveszthetők valamely vastagabb vonalú betűfajjal. A díszbetű árnyékolásainak ilyenkor persze már alig van nyoma, de hát mit törődik vele az a túlbuzgó gépmester? Ő csak a gyors munkával akarja följebbvalói méltánylását kiérdemelni. Egyáltalán nem volna szabad megengedni, hogy az akridens munkák "puhán" nyomassanak, azaz hogy a nyomóhengert vagy tégelyt szinte paplan-vastagságú nemezzel vonja be a gépmester. Csak a "keményen" nyomás biztosítja a betűk épen maradását, s e mellett a tisztá, szép nyomást. Persze ennek sem szabad vaskeménységűnek lennie, hanem kellően rugalmasnak, annyira, hogy a sajtóból kikerült papíron a betűk ne ütődjenek nagyon át a másik oldalra. Puha borítással való nyomtatáskor a betűk különösen a széleik felé kopnak.

Még egy szót a formák mosásáról. Néha olyan mosókeféket látunk használatban, amelyeknél alig sejteti néhány kurta sörteszál annak kefe mivoltát, s mindannak dacára a derék formamosók minden erejükből döngölik a legfinomabb akridens dolgokat is. A rövid serték mint megannyi drótszál koptatják, karcolják a finom vonásokat s néha néha a kefe falapja is odaütődik a szedéshez, pusztítva, rongálva minden abból kiemelkedő dolgot. Az ilyen keféket sutba kell dobni s új, finomabb szőrű keféket használni a mosáshoz. Fontos még itt a jó lág is, amely kell hogy feloldja a szedésen levő festéket, úgy hogy az a puha kéfével könnyen ledörzsölhető legyen. A letörléshez használt rongynál is ügyelni kell arra, hogy ne keveredjen közéje valami szilárdabb test, mint például gomb, szög stb.; ez okból a törlés előtt a rongyot jól ki kell ráznunk.

Ezek volnának fő szabályai a betűk épen tartásának. Hogy a legfőbb tényező ennél az illett munkás rendszereite és lelkiismeretessége, annak bővebb fejtegetésébe bocsátkozni fölösleges, annál is inkább, mert az újabb nyomószegeneráció mindinkább belátja azt, hogy munkaadójának érdeke nagyon sok esetben össze van kötve az ő érdekeivel is.

Ami a könyv- meg újságbetűket illeti, némely házi betűöntődével vagy pláne Monotype szedőgéppel ellátott nyomdában valami kevés gondot fordítanak rájuk. Mintha egyáltalában nem is volna értékük. A lejtett betűket nem szedik föl a földről, sőt egyik-másik szedő ha összedob valamit: ott a "zeug-láda", egyszerűen belédobja a betűzagyvalékot. Hogy mennyire helytelen ez az eljárás: talán fölösleges magyaráznunk. Az az időkülönbség, amely az ép meg az összedobott szedés elosztása között mutatkozik: éppenséggel nem akkora, mint amennyit ugyanannak a betűmennyiségnek a megóvntése okozna, hozzászámítva természetesen az öntőgép tőkjének megfelelő kamatot is.

Apróságok a szedéstechnika köréből.

Egyenlőségi jel és százalékjegy a címsorokban.

Egyik multkorai számunkban a kövőbb fajtájú sorokban előforduló minuszok miként való használatáról emlékeztem meg, s most ismét ehhez hasonló példával hozakodom elő.

Különösen árjegyzékek szedésekor fordul gyakran elő, hogy egyenlőségi jelet vagy százalékjegyet kell a kövér- vagy félkövér-betűs címsorba szednünk. Ha ilyenkor tet-szelés és egyszersmind stílszerű munkát akarunk végezni: nem szabad a törtszám- vagy matematikai szekerényhez mennünk, s itt az öntőde által rendelkezésünkre adott jegyeket egyszerűen leszednünk, hanem — éppen úgy mint a minuszoknál — egy kis leleményességgel kell az öntődei anyag hiányosságait pótolnunk. Az ilyesmi bár némi föl-tartást okoz: a szedés szabátossága érdekében a gondos és lelkiismeretes betűszedő sohasem riadhat tőle vissza.

A vastagbetűs címsorban előforduló egyenlőségi jel helyett legrészebb például két rézvonalat szednünk, körülbelül olyan vastagságúit, amely a betű alapvonásai vastagságának megfelel. Esetleg — éppen úgy, mint a minusz-szedés esetében — rüvidebbre is vesszük az egyenlőségi jel vonalait a betűöntők csinálta közönséges egyenlőségi jelekénél.

Hasonlóképpen járunk el a százalékjegyeknek vastagbetűs címsorokban való alkalmazásakor. A két zérust ilyenkor ugyanazon betűfajta kisebb fokozatából vesszük (néha a verzális O betű használata kívánatos), s törtszám-vonásul megfelelő vastagságú vonaldarabot állítunk közibük, de ferdén. Az ilyen munka bár fáradtsággal jár, amennyiben aláakosgatni kell a soron, de hát ez szükségszerű munka.

Kurzív sorokban előforduló százalékjegyeknél még arra is jó figyelemmel lennünk, hogy ha nem is vastagvonalas a kurzív: akkor se vegyünk álló, tehát közönséges tört számot, mert az ilyesmi igen csúnya, s a tört szám elűt

volta rögtönösen a szemébe ölik az embernek, hanem kisebb fokozatú kurzív zérusokat kell vennünk; a rendes törtszám - vonást azonban (föltéve, hogy az illető kurzív sor nem vas-

tag-vonalas) használhatjuk, mint az különben természetes is. Persze, az ilyenforma kurzív százalékjegyek csak olyan sorokban használhatók, amelyek legalább círcerónyi vastagok.

Kár, hogy a betűöntők ilyen látszólag aprólékos dolgokra nem fordítanak kellő figyelmet, pedig mi sem volna egyszerűbb a kurzív törtszámok megöntésénél. St. M.

A sorok "aláhúzása" az akcidens szedésben.

Igen gyakran látjuk vonalnak valamely sor vagy a szöveg egyik-másik szava alatt való olyatén alkalmazását, amely szépnek és logikusnak bizony egy csüppet sem nevezhető, s meglehetősen fölületességre vall a szedő részéről. Talán nem csépelünk üres szalmát, ha taglaljuk egy kissé a kérdést: mit húzzunk alá, s miképpen történjék ez?

Az aláhúzás célja többféle lehet. Néha azt akarjuk véle elérni, hogy a sornak bizonyos támasztéka legyen; máskor a sor markánsabb kiemelése végett, s ismét máskor mintegy a szöveg lezárása okáért húzunk alá valamit. Az aláhúzásnak esete indokolva van, amikor kisebb és pontozással megszakított sorról vagy szavakról van szó; pl.:

A nyakönyvi lapszám

A második esetnek, az aláhúzással való markánsabb kiemelésnek főképp akkor van helye, amikor a formátum keskenysége miatt valamely sort nem szedhetünk immár nagyobb betűfajtaból, a további kiemelésre azonban szükség van. Az aláhúzás harmadik esete különösen akkor áll elő, ha valamely szövegszót valamely másik, véle nem logikusan összefüggő szövegszótól el akarunk különíteni. Sokszor pedig szinte lezáró vonalkép szerepel az aláhúzás.

Mindéz eseteken kívül elő szokott fordulni az is, hogy a folyó szövegben kell egyet-mást aláhúznunk. Erre főképp akkor vagyunk rákényszerítve, ha az illető szöveg részt olyanféle pregnánsabb modern betűkből szedjük, amelyhez külön kiemelő betűt — tehát kurzívoval avagy vastagabbat — nem öntött az illető betűöntőde, s amelyek jellegzetességük-nél fogva kizárják másfajta betűknek közbeni használhatóságát.

S most fölvetünk egy másik kérdést: hogyan történjék az aláhúzás? Ez a kérdés is megérdemel egynéhány szót.

Általában az veendő alapelvül, hogy az aláhúzás vonalának vastagság dolgában a betűképpel meg kell egyeznie, de ha ez nem lehetséges: inkább vékonyabb legyen val-

amicskével, mintsem hogy vastagabb. Mert hiszen az aláhúzás vonala szorosán összetartozik a sorral, s szinte egyet képez vele. Kivétel esetenek csak a reklámas szedés tekintetében lehet helye, amikor a körülmények úgy hozhatják magukkal, hogy az aláhúzás vonalát jóval vastagabbra kell vennünk a használt betűk képénél. Ha az aláhúzás többszörös, vagyis két-három párhuzamos vonalból áll,

természetes, hogy valamennyi vonal vastagságának egyformának, de valamivel gyöngébbnek kell lennie a betűvonal vastagságánál. A vonalak közül hézagok pedig legalább is akkorák legyenek, mint amekkora a vonalak vastagsága.

A vonalnak a szövegtől való távolságát illetőleg szabály, hogy a kettő sehol se érintkezzen. Ezenkívül tekintettel kell lennünk az aláhúzott szöveg tónusbeli értékeire is, amennyiben világosabb és egyszerűbb szélesebb betűfajtánál okvetlenül messzebbre kell állítanunk a lénlát, mint azt a sötétebb képű keskeny betűknél tennünk. Mégis: mértékadóul fölvehetjük, hogy a lelógó betűk híján való — például verzális — soroknál a vonal közvetlenül a betűtészhez támasztható, míg a lelógó betűkkel bőven megspékelt soroknál legalább egy nyolcadpétitnyi tágitót kell a betűk meg a lénla közé tennünk, mert különben mintegy összefolydnának a betűk nyúlványai a vonalnak a telt képével.

A dekoratív vonal vastagságának van a nyomtatvány formátumához meg a szöveg sűrűségéhez, a papíros színéhez s a betűk nagyságához képest egy minimuma, amelyen alul nem dekorál, hanem zavar. Ezt, világos betűket föltételezve, nyolcadpétit nagyságig tompafinom lénlában állapíthatjuk meg. Kissé sötétebb betűk alkalmazása már egypon-tos fekete lénlára, esetleg még vastagabbra is teszi a dekoratív hatás elérhetőségének a föltételét.

A sorok egyszerű aláhúzásánál a most ismertett őszintési alapelveit is tekintetbe kell vennünk legalább annyiban, hogy vékonyvonásos betűknél ne vékonyítsuk túl a lénlát.

Nagyobb betűfajtákból szedett sorok aláhúzásakor a betű hűsa gyakran útunkban áll, s az ily sorok aláhúzva nem is festenek valami jól. Ha azonban mégis alá akarjuk húzni a széleshűsű betűkből szedett sort: az aláhúzás vonala alatt legalább is olyan széles hézagnak kell maradnia, mint amennyi fölötté van. Ezt a szabálysámba vehető elvet különösen a napi lapok hirdetéseinél nem igen respektálják; láttunk már olyan sorokat, amelyeket egész cicerónyi hűs választott el az alattuk levő vonaltól, míg az e mögött levő sorig aztán legföljebb két pontnyi volt a hézag.

Az olyan esetben, amikor az aláhúzásnak a sor megtámasztása célja — például erre a tűsű oldalon levő aláhúzott sor is — a lénlák hosszúságának a sorával meg kell egyeznie. Sor meg vonal ilyen esetben egyet kell hogy alkossanak, s mint egyetlen síkdíszítő egységet kell kezelnünk. Máskép áll a dolog olyan esetben, amikor a vonal egyszerűsminő elválasztásra szolgál; ilyenkor az aláhúzás vonala kissé kilébb is állhat az aláhúzott sor két végénél.

A folyó szövegben való aláhúzást illetőleg a következő elvek irányadóak: A vonaloknak mindig pontosan ama betű alatt kell kezdődniük, amelytől kezdve az illető tételt ki akarjuk emelni, s a végződést illetőleg is ezen a módon kell eljárunk. Ha a vonal túlnyúlik e határokon: nagyon csűnya dolog. A vonal fölött, de különösen alatta pedig megfelelő hézagnak kell maradnia. Sőt határozottan mondhatjuk, hogy a vonal alatt következő hézag kellő nagysága egyenesen föltétele a kiemelés kellő érvényesülhetőségének.

Ha a szövegben sűrűn vannak aláhúzott részletek, s a kiemelés e módja egész sorokra is kiterjed: az egész sor alatt végigfutó vonalat nem szabad a rendes tágitó-hézagba beleszámítanunk. Vagyis ha valamely szöveg negyedpétittel van ritkítva, s egyes részleteket nyolcadpétites vonalakkal aláhúzva: az egész sorok alatt végigfutó lénlák alá nem nyolcadpétites, hanem negyedpétites tágitót kell tennünk.

A kereskedelmi nyomtatványok modernizálása.

Amint e cím alatt mult füzetünkben a körlevelek szedéséről mondtunk: nagyjából áll az összes egyéb nyomtatványok szedésére is. A szöveg szabatosága, a betűk jó megválasztása és a nyomtatvány kellő konfekcionálása igen fontosak arra nézvést, hogy a munkánk sikerültt legyen.

A levélfejek szedését a legtübb nyomdász-ember a legnehezebb szedémunkák közé sorozza. Pedig modern izlésű

levélfejeknek gyors és jó elkészítése éppenséggel nem boszorkányság. Ilyesminél mindenekelett a papíros jó megválasztását kell szem előtt tartanunk; gyöngén színezett papíroson különösen az egyszínes nyomat sokkalta jobban hat, mint a fűszta fehéren. A durvább, bordázott papírosnál azonban tekintetbe veendő, hogy az ilyesmi csak géppel való teleírásra való. A papíros kérdésén kívül fontos dolog még a levélfejszedésben a színek megállapítása és a dísz kellő alkalmazása; első sorban természetesen a szöveg ügyes csoportosítása a fő dolog. A színek díszkrétek legyenek, a díszítmények alkalmazása dólgában takarékoskodjunk.

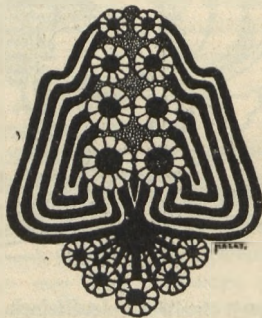
A számlaféle nyomtatványok modernizálásáról volt már bőven szó folyóiratunk ezidei III. füzetében (60. oldal).

A modern nyomtatványkészítés egész litika különben is az egyszerűségben meg a tételosztás megfontolt és logikus voltában rejlik. Hogy e két fő-fő kriteriumnak a mivoltát megismerjük: mindenek fölött sokat kell néznünk, illetőleg látnunk. Szemünket mindig nyitva kell tartanunk a szépségnek, tetszetősnek s a külsejében jól proporcionálnak meg-látására, de a mellett a kisebb értékű munkákból is leszűrhetjük a tanulságokat. Mert hiszen ha a szép nyomtatvány megismerlésre csábít: a csekélyebb értékű gondolkozásra és okulásra serkent. Az izlésünknek meg nem felelő nyomtatványt megismerlés nélkül egyszerűen félredobni: nem helyes dolog. Bárminő nyomtatvány kerül is a kezünkbe: minden körülmények között tanulhatunk belőle. Ripos és beható kritikának kell alávetnünk minden nyomtatott papíros, elméket, tekintetünket élesítenünk rajta, mert csak így tudjuk a viszonylag legjobban megokolt egyszerűséghez s tételosztási érzék megszerzéséhez vezető utat megtalálni.

Nyomatástechnikával kapcsolatos apróságok.

Litográfiai sajtó nyomóhengerének rozsdásodása.

Egyike ez a legkellemetlenebb bajoknak. Bár a könyvnyomdai gyorsajtóknál is előfordul a nyomóhenger rozsdásodása, de mégsem olyan gyakran, mint a litográfialaknál, ahol tudvalevőleg a nedvesítő készülék közelsége a fő-fő okozója. Próbálkoztak már a baj megelőzésével sokféleképpen. Legutóbb például egy német szakírócsunk csalhatalan szerül azt ajánlotta, hogy fessük be a nyomóhengert miniumfestékkel. Így a nedvesség nem férközhetik a vashoz, s a rozsdásodás ki van zárva. Amilyen egyszerű és biztos segítségnek látszik ez az első hallomásra, éppen olyan súlyos következményekkel járhat a nyomtatás tisztaságára nézve. Mert hiszen a gépgyarak mindenképpen arra törekednek, hogy a nyomóhenger felületét mentől egyenletesebbé tegyék, ez lévén a nyomtatás egyenletességének is legfő feltétele. A miniumot pedig aligha lehetne teljesen egyforma rétegben a hengerre felrakni. Aztán meg a festést is időről-időre — a borítás megváltoztatásakor — meg kellene újítani. Micsoda vastag festékréteg volna így a nyomóhengeren mondjuk úgy tíz év múlva?! — A rozsdásodás megakadályozásának talán biztosabb módja ennél, ha arra ügyel a gépmester, hogy mindig jó viaszkos-vászon-borítással dolgozzék. A papírosformátum változásával természetesen a borításnak is meg kell változnia, de ha ez nem sokszor történik és a kő széle jól le van gümbölyítve: háromnegyed esztendőig is eltart a jó viaszkos vászon. A nemez még tovább is eltart, mint a tapasztalás mutatja. Ha a viaszkos vásznot újjal cseréljük ki, ne mulasszuk el a nyomóhenger rozsdá-marta helyeinek megtisztítását, s aztán csöptegessünk e helyekre egy kevés kenőolajat vagy efféléit. A rozsdá ellen való védekezés legjobb módja különben mindenkoron a gép gondos kezelése és a rozsdásodásnak kilet alkotó részecske szorgos tisztogatása marad; e nélkül a receptek százal sem érnek semmit.

Erősen fényezett papírosokra való nyomtatás.

Úvegekre való címkéket kaptunk a napokban megbírálás végett. Üvrös és fekete színnel voltak ezek nyomtatva erősen fényezett papírosra, de a fekete nyomat olyan gyöngén állott rajta, hogy pusztá kézzel is könnyedén letörölhettük. A kísérő levélből azt is megtudtuk, hogy a gépmester, a papíros tépdődését megakadályozandó, egy kevés dísnózsirt meg középerős firnászt tett a lemezbe. — Mi megvizsgáltuk a címkéket alaposan, s már előre is konstatálnunk kellett, hogy a papíros nem igen alkalmas nyomtatásra. Ez pedig olyan hiba, aminőn bármilyen gépmesteri praktikával is bajos segíteni. Ilyen glacé-papírosra való nyomtatáskor pedig a dísnózsirnak, inkolíne-nek, cellinnek s egyéb festékpuhító szereknek a festékbe keverése fölösleges, sőt olykor káros is. Dolgozzunk csak a tiszta festékkel. Ha ez a hengerekre szárad, legföljebb néhány csöpp petróleumot fröccsentünk a dörzsölő hengerre. Ami a festékhez való firnászvegyítést illeti: szorítkozzunk csak egy kevés hig és gyöngé firnász hozzáadására. — Ha azonban a festékpuhító szereket kerülnünk is kell a glacé-papírosra való nyomta-

táskor, annál bővebben használhatjuk a szárító szereket. A glacé-papírosoknak ugyanis a nagy simaságuk mellett még az is a tulajdonságuk, hogy viasz van a rájuk mázolt rétegben, ami pedig a papíros festékszívó képességét nagyban alászállítja. A szárítás gyorsítására tehát legjobban zsírtalanított folyékony szikkatívtot használunk. Esetleg kopállakot is keverhetünk a szikkatívhhoz, amely ugyan kissé lassan szárad, de jól köti a festéket a papíroshoz. A keverés aránya a következő lehet: kétharmad rész festék meg firnász, s egy harmadrész szárító anyag (az utóbbi pedig állhat két rész folyékony szikkatívból meg egy rész kopállakból). A festék adagolása csak mérsékelt legyen.

Az ívek megtörése a kivezető henger által.

Némely gépmesternek ezzel is megszokott gyölni a baja. Pedig könnyű rajta segíteni, mert csak a szalagok állítása az egésznek az oka. A fölső szalag ugyanis korán csavarja az ívet a kivezető hengerre, akkor tudniillik, amikor az ívfogók tartják még az ívet, s azt fölfelé akarják vinni, holott a fölső szalagvezeték már lefelé szorítja a kivezető hengerre. Az ívfogókat elállítani azonban, amikor a bajon segíteni akarunk: nem tanácsos; e helyett sokkalta ajánlatosabb, ha a kivezető szalagot emeljük följebb. Bármely típusú gyorsajtónál is könnyen megselekedhetjük ezt, s a bajnak végérvényesen elejét vehetjük általa. De van ám ennek egy másik előnye is: a friss nyomatok piszkolódásának az eshetősége alaposan redukálódik általa. Mert bizony ha a kivezető szalag mélyen jár: a friss nyomtatású ív okvetlenül erősen nyomódik rá a kivezető hengerre, s így az elmaszatolódása szinte elkerülhetetlen.

A festék beszáradásának akadályozása vízzel.

A festék beszáradása által keletkező kárösszeg egész éven által meglehetősen summára emelkedhetik, s ezért a nyomdász minden lehető úton-módon igyekszik ezt a kárt lehetőleg redukálni. A beszáradás, illetőleg bőrképződés megakadályozásának biztos módja azonban eddigigél nincs. Ha firnászt öntünk fölébe, megváltoztatjuk véle a festék konzisztenciáját. Az olajos papírossal való lefűdés sem sokat ér. Most pedig a Practical Printerben olvashatunk egy újabb megakadályozási módot, amely azonban hogy beválk-e: még kipróbálásra szorul. Azt ajánlja nevezett lapírócsunk, hogy öntsünk a festék fölébe egyszerűen vizet. A festék újabb használatba vétele esetén a vizet lecsurgatjuk a festékről, s az utóbbi teljes egészében használhatjuk.

Észszerűtlen eljárás a papíros-ívek berakásakor.

A berakónők néha kényelemszeretettel úgy dolgoznak, hogy negyed-rizsmányi papírosmennységet is odaraknak a ferdén álló alsó berakó-deszkára, s onnan tologatják le szép egymásutánban az íveket. Ebből a rendszertől azonban baj is származhatik. Egy budapesti kisebb nyomdában a minap vagy húsz ívnyi papíros csúsztott le ennek következtében egyszerre, s menten agyonnyomódott általuk a forma egy jó része. Súlyosbította a bajt a dolog sürgössége is.

A gyorsajtók meg egyéb gépek alapozása.

Ha valamely nyomdában gépet állítanak föl, első sorban is helyről kell gondoskodni a számára, még pedig olyanról, mely a gép gazdaságos kihasználását a legnagyobb mértékben valószínűvé teszi. Ennek egyik feltétele, hogy a kezelő személyzet könnyen hozzáférközhessék a géphez, s hogy az utóbbi körül való munkálkodás ennél fogva a lehetőséghez képest kényelmes és veszedelem nélküli legyen. Második feltétele a gép gazdaságos kihasználhatóságának az, hogy a villágítás jó és a célnak teljesen megfelelő legyen.

Ez utóbbi tekintetben azonban sok jogos panaszt halottunk már a gépek kezelésével megbízott egyénektől.

A gépek fölállításának most elmondott feltételeit azonban ez alkalommal figyelmen kívül hagyva, egy harmadik fontos dologról, a gépek alapozásáról mondunk el itt egyetmást.

Hogy valamely gép kielégítően dolgozhasson s jó állapotban maradhasson: nagyon kell ügyelnünk arra, hogy a talaj a gép rázkódásának kellőképpen ellene tudjon állni, vagyis hogy a gép alja a szükséghez képest jól meg legyen alapozva. Ott, ahol a gép alacsonyabban levő helyiségbe kerül: ez a feltétel rendszerint már megvan az alatta levő boltozatos falakban. Amde egészen más a helyzet ottan, ahol a gépeket az emeleteken kell elhelyezni. Erre pedig a nagy városokban, ahol a telek-ár nagy, és ennél fogva mentől több emeletet igyekeznek egymás fölé építtetni a telkek tulajdonosai: nagyon sok példát találhatunk. Ez esetben bizony

gyakran olyan helyiségekbe rakják a gépeket, amelyek csak lakásul vagy legföljebb még árutáruknak volnának alkalmassak, s ennél fogva működésük közben erősebben rázkódó gépek csak úgy egyszerűen nem állíthatók föl bennük.

Minden szakembernek tudnia kell, hogy különösen a gyorsajtót igen szilárd alapra kell helyezniük, ha azt akarjuk, hogy a rázkódása ne legyen rongáló hatással az egész mechanizmusára. Ezért is, ha valami új gépet állítanak föl, avagy régít helyeznek át máshova: mindenkoron építési szakértők véleményét szokás kikérni, akik megállapítják, hogy a gép helye a palló meg a falak vastagsága és szilárdsága révén hány ezer kilogrammnyi terhet bír el. Az építési szakértők ez irányú nyilatkozatai rendszerint eléggé megbízhatóak, de azért nem árt a szállítást avagy költözködtést végző gépgyárost, illetőleg monteurt is megkérdezni e tekintetben. Mert ha az illető hely valamely nyugodtan dolgozó gép elhelyezésére tökéletesen alkalmas is, a gyorsajtó a maga erős rázkódása révén sokkal nagyobb követelményeket támaszt az alapzat szilárdságához meg ellenállásához, már csak azért is, mert az utóbbinak megterhelése a taliga ide-oda járása közben változik. Az egész súly a helynek hol elejére, hol meg hátuljára nehezedik. Hogy tehát ezt ellensúlyozhassuk, illetőleg a kellő ellenállást biztosíthassuk: gerendákat kell lerakatnunk a pallózatba, s esetleg az egész pallózatot alulról megtámogattat-

nunk. Különösen nehezebb gépeknél okvetlenül szükséges megfelelő vastagságú s szélességű gerendáknak alárakása. Ez által a gép súlya is, valamint a rázkódás okozta megterhelés is nagyobb területre osztatik föl, s a rázkódásnak a gép szerkezetére való visszahatása csökken. Ajánlatos az is, hogy a sajtót gerendákból összerótt fakeretre helyezzük, amelynek azonban minden irányban egy kissé nagyobb-nak kell lennie a gép által összesen elfoglalt területnél.

Ahol mindezt elmulasztják, gyakorta kellemtelen jelenségeket tapasztalhatnak a gépeken. A rosszul alapozott gép már rövid idő alatt is annyira megrekkanhat, hogy jobb munkák nyomtatására egyáltalában alkalmatlanná válik.

De még ha jól meg van alapozva is a gép, ki vagyunk téve annak, hogy valamely oldalán az alapozás megszál, aminek aztán megint csak a szerkezeti alkotó részek egyenetlen és gyors kopása a következménye. S ez a megszálás a cementből avagy más hasonló anyagból készült alapozásnál még gyakoribb, mint a fagerendázatúnál. Néha olyan arányú az, hogy a gép valóssággal ide-oda billen a működése közben. A fundamentum esetleges megszálásának bekövetkeztét vízszint-mérővel ismerjük föl leghamarább. S ha ez a megszálás már tényleg konstátálható, ne mu-

lasszunk mentől hamarabb segíteni rajta, mert mint említettük, a gép ezáltal egyked-tőre elpusztul.

A papiros tépődése a nyomásnál.

Sok bajlódást okoz ez is a gépmes-ternek. Általában az az okozója, hogy a nyomtató-formán levő festék tapadóereje

nagyobb, mint a papirosmasszának vastagsági irányban való szilárdsága. Ezenkívül azonban szerepe van a bajban a nyomtatóforma befestékezett sima fölületi kiterjedésének, valamint annak is, hogy miképpen történik az ív levétele a formáról. Mindenesetre azonban az első pont, a papiros anyagának a festék tapadóerejével szemben való ellenállása a legfontosabb dolog, s nagyon jól teszi a gépmester, ha nagyobb példányszámok nyomtatása előtt — amennyire módjában áll — megvizsgálja e részben a papirosot.

A papiros rostjainak vastagsági irányban való szilárdságát különleges mérő apparátussal szokás mérni. Legjobb ily készülék a Schopper-féle. A megvizsgálásra való papirosot spanyolviasszal két darab pontosan egy négyzetcentiméternyi fölületű fadarab közé ragasztják, s e két fadarabot aztán a készülékkel széjjelhúzzatják. A készülék ekkor pontosan regisztrálja, hogy minő erőfeszítés kellett a papiros transzverzális, vastagsági irányban való széttepődéséhez.

Közönséges nyomtatópapirosaink transzverzális szilárdsága 2-5 és 7 kilogramm közt szokott lenni négyzetcentiméterenkint. Természetes már most, hogy a gyöngébb szilárdságú papirosnak okvetlenül szakadoznia kell, ha igen erős festékekkel nyomtatunk rája. A tépődésnek tehát mindenkor a papiros az oka. Ha a festék túlságos tapadósságát ellensúlyozhatjuk is gyöngé kencének a belevegnyítésével, gyakran egyéb nyomtatástechnikai bajok állnak elő.

A magyar hírlapirodalom statisztikája.

A Magyar Könyvszemle legutóbbi füzetében igen érdekes kimutatást találunk. Zászló János, Kereszty István és Horváth Ignác közli benne amaz 1906-ban Magyarországon nyomtatott hírlapokra és folyóiratokra vonatkozó adatokat, amelyeket mint kötelees példányokat a Magyar Nemzeti Múzeumba beküldtek. Az egész nagy munka három részre oszlik: az elsőt "A magyar hírlapirodalom" címen foglalta össze Zászló János; a második rész Kereszty István munkája, s a hazai nem-magyar nyelvű hírlap-irodalmat ismerteti; a harmadik részt "Folyóiratok" címmel Horváth Ignác lajstromozta és csoportosította szép rendbe.

Hírlapirodalmunk számarányát legjobban a munkálat egyes részét mégé csatolt táblázatból ismerhetjük meg. A Zászló János által összefoglalt magyar nyelvű hírlapirodalmi rész mögött például ezt a táblázatot találjuk meg:

	1906.	1905.	Letl:
Politikai napi lapok	153	130	+ 23
Politikai heti lapok	179	124	+ 55
Uegyes tartalmú képes lapok	30	17	+ 13
Egyházi és lakalok lapok	89	66	+ 23
Szépirodalmi és vegyes tartalmú lapok	40	31	+ 9
Humoriztikus lapok	35	24	+ 11
Szaklapok	343	206	+ 143
Nem politikai tartalmú lapok	315	272	+ 43
Hivatalos lapok	100	81	+ 19
Hirüetési lapok	66	65	+ 1
Uegyes melléklapok	130	09	+ 11
Alkalmi lapok	59	90	- 31
Összesen:	1537	1199	+ 402

A politikai napi lapok száma Budapesten 44, a vidéken 106, Amerikában 3. A politikai heti lapoké Budapesten 33, a vidéken 143, az amerikai Egyesült Államok területén 3.

A nem-magyar nyelvű hírlapirodalmunk kimutatását alantabb közöljük. Nincsenek azonban közéjük beszámítva azok a lapok, amelyek több nyelven jelennek meg; az ily lapok följebb, a magyar hírlapirodalom kimutatásában foglaltatnak.

	Budapest	Uideken	Összesen
Német:			
politikai	12 (12)	36 (27)	48 (39)
szak- és vegyes tartalmú lap	40 (56)	63 (74)	112 (130)
Horvát:			
politikai	1 (—)	1 (1)	2 (1)
szaklap	— (2)	1 (—)	1 (2)
Szerb:			
politikai	1 (1)	4 (3)	5 (4)
szak- és vegyes tartalmú lap	1 (1)	11 (10)	12 (11)
Román:			
politikai	3 (3)	10 (9)	13 (10)
szak- és vegyes tartalmú lap	3 (5)	16 (18)	19 (23)
Tót:			
politikai	3 (3)	3 (1)	6 (4)
szak- és vegyes tartalmú lap	2 (3)	4 (5)	6 (7)
Orosz:			
szaklap	1 (1)	— (—)	1 (1)
Cseh:			
szaklap	— (1)	— (—)	— (1)
Lengyel:			
vegyes tartalmú	— (1)	— (—)	— (1)
Francia:			
politikai	1 (—)	— (—)	1 (1)
Olasz:			
politikai	— (—)	3 (3)	3 (3)
nem politikai	— (—)	1 (1)	1 (1)
Angol:			
nem politikai	1 (1)	— (—)	1 (1)
Héber:			
szak- és vegyes tartalmú lap	— (—)	1 (1)	1 (1)
Összesen:	78 (88)	154 (153)	223 (241)

Folyóiratok elnevezéssel amaz időszakot ujságokat foglalta össze Horváth Ignác, amelyeknek egyes számai havonkint vagy ennél is nagyobb időközökben jelennek meg. A folyóiratok ez a kimutatása különben a következő:

	Budapest	Uideken	Összeg
Magyar nyelvű folyóirat (ebből többnyelvű Budapest 19, uideken 11)	272	163	435
Német nyelvű folyóirat	14	26	40
Angol	1	—	1
Francia	1	—	1
Olasz	—	2	2
Szerb	—	5	5
Tót	3	24	27
Horvát	1	—	1
Román	—	9	9
Bunyevác	—	1	1
Uend	—	1	1
Esperanto	1	—	1
Összesen:	293	231	524

Érdekes még az a statisztika is, amelyet Zászló János állított össze az 1780-tól 1906-ig megjelent magyar nyelvű hírlapokról és folyóiratokról. E szerint az első magyar hírlap 1780 január 1-én jelent meg Pozsonyban (Rát Máttyás Magyar Hírmondója). Fővárosunkban 1788 okt. 8-án szerdán indult meg az első magyar rendes hírlap Magyar Mercurius címmel; hetenkint kétszer járt és Paczkó Ferenc betűvel nyomtatott Pesten. A második lap Pesten az 1806 Julius 2-án keletkezett Hazai Tudósítások; szerkesztette Kulcsár István. Ez volt az első magyar hírlap, mely 4-rét alakban jelent meg és hosszabb életű volt. 1830-ban 10 magyar nyelvű hírlap s folyóirat jelent meg. 1840 elején 26 magyar lap volt hazánkban; 1847-ben 22; 1848-ban és 1849-ben 86; 1850 elején — a függetlenségi harc megszűnése után — ez egyszerűben 9-re csökkent. 1861 elején, amióta az első évi rendes hírlapkimutatást a Vasárnapi Ujság (illetőleg 1895-től kezdve a Magyar Könyvszemle) közli, 52 volt a magyar hírlapok meg folyóiratok száma. A további szaporodást a következő kis táblázat mutatja:

Év	Szám	Év	Szám
1861 elején	52	1884 elején	482
1862 ..	65	1885 ..	494
1863 ..	80	1886 ..	516
1864 ..	70	1887 ..	539
1865 ..	75	1888 ..	561
1866 ..	81	1889 ..	600
1867 ..	80	1890 ..	636
1868 ..	140	1891 ..	645
1869 ..	163	1892 ..	676
1870 ..	146	1893 ..	699
1871 ..	164	1894 ..	735
1872 ..	198	1895 ..	806
1873 ..	201	1896 ..	801
1874 ..	208	1897 ..	1100
1875 ..	246	1898 ..	1107
1876 ..	240	1899 ..	1103
1877 ..	268	1900 ..	1132
1878 ..	281	1901 ..	1156
1879 ..	321	1902 ..	1216
1880 ..	368	1903 ..	1262
1881 ..	356	1904 ..	1330
1882 ..	412	1905 ..	1615
1883 ..	427	1906 ..	2292

A legrégebb magyarországi ujságokat a német lapok közt találjuk; a legrégebb ezek között a pozsonyi Angermayer Károly kiadásában megjelenő Pressburger Zeitung, amely már 143-ik évfolyamát éli; ennél mindössze csak huszonegy esztendővel fiatalabb a szebeni Hermannstädter Zeitung.

Stüssgen osztószerkezetes szedő-készüléke.

Szedőgépek dolgában ez a legújabb újdonság. "Lito-type" a neve, s különösen a kisebb nyomdák számára mondják alkalmas szedőgyorsító eszköznek. Mert a szedőgép elnevezést abban az értelemben, ahogy ehhez hozzászoktunk: nem érdemli meg. A Lino-type-pel, Mono-type-pel, sőt az egyes betűket szedő Kastienbein- s Thorne-féle szedőgépekkel sem hasonlítható össze ez az egyszerű és igénytelen apparátus, mert hiszen csak a szedés gyorsítására szolgál, éppen úgy mint a már félig-meddig elfeledett Lagermann-féle Typotheter. A fülthaláló abból a meggyőződéséből kiindulva alkotta meg a készülékét, hogy a kézi szedő szállító képessége nagyban függ az előtte levő betűk fogására kész helyzetétől. E végből a betűket ilyen helyzetbe igyekezett hozni, az egyes betűket szedő gépek rendszerénél alkalmazott alapelvet értékesítve a találmányánál. A Lito-type-nál azonban a betűk eme fogásra kész helyzete csak huszonöt-harmincféle betűre terjed ki, a ritkábban előforduló betűk a készülék alatt levő ötsoros betűszekrényben vannak elhelyezve. E fölött függőlegesen álló csatornáknak vannak egymásra rakva a gyakrabban előforduló betűk, a szekrény alatt pedig, tehát legalul, lábitót látunk, amelyet megnyomintva: a csatornák mindegyikéből egy-egy betű az előtűnk lévő deszkára esúszik, még pedig úgy, hogy a feje egy kissé kiáll a deszka széléről, s a szignaturája balra esik. Viszonylag nagyon kicsiny területről szedhető tehát össze a betűket a szedő, mert hiszen az az ötsoros betűszekrény meg a fölötté levő keskeny deszka csak igen kis helyet foglal el. Ha a szedőlécről egyik-másik betű elfogyott, a lábbal eszközölt újabb emeltyű-nyomintásra kiegészülnek, míg a többi változatlanul marad a helyén. Ennyiből áll az egész mechanizmus. A szedő keze által megtett út rövidsége s a betű helyzetének a szekrényben és a szedőlécen való könnyű fölismerhetősége okozták, hogy a Lito-type-en a szedés hasonlíthatatlanul gyorsabban történik, mint a közönséges kézi szedés idején. Nem kis mértékben járul

hozza a szedés gyorsításához az, hogy a fülthaláló a logotípus rendszer előnyeit is hasznára fordította. Így például a német nyelvű szedéshez a következő logotípusokat alkalmazta: er, en, un, ie, el. Itt azonban nincsen szó egybeöntött betűkről, hanem csak olyan betűkapcsolatokról, amelyek osztáskor nem választódtak szét. Mert a Lito-type-hez nem valami különös öntésű betűk kellenek, hanem csak olyanok, aminek bármelyik nyomdában is megvannak, vagyis aminek a kézi szedő is rendszeresen használ. A Lito-type szedője nem állva végzi a munkáját, hanem ülve, miként a nagy szedőgépeknél szokás. Ha osztáni akar, megfordítja az emeltyűt, s egy a betűszekrény alatt elhelyezett apparátust hoz működésbe. A csatornába való betűket kis tölsérekbe juttatja, a szekrénybe valókat pedig belerakja a rekeszükbe. Ha a csatornák valamelyike megtelik, csöngetyűző jelenül az elszedőnek. Háromszáz-öt száz betűnyi készlet egy-egy csatornában elég ahhoz, hogy néhány óra hosszat fönnakadás nélkül szedhessünk, s az ezután előálló defektus könnyű szerrel pótolható. Ajánlatos különben több Lito-type-et egy-egy nyomdában alkalmazni, és ezek egyikét kizárólag osztásra használni. A csatornák nyomtávolságának megváltoztatása nélkül is többféle betűnagyság szedhető a készülékkel, így kolonel, petít, borgisz, sőt talán még garmond is. A készülékét most vagy hat hete mutatták be a berlini főnökegyesületben, valamint az ugyanottani szakkörben meg gépszedői körben is. A minta-készülék kitűnően működött, s a rajta még csak rövid ideje dolgozó szedő meglepően nagy szedésmennyiségeket állított össze. Kétségtelen azonban, hogy a készülék munkája különösen osztás idején még néha egy kissé akadózó.

Szomorú sors jutott a fülthalálónak, Stüssgen Keresztélynek osztályrészéül. A folytonos megfeszített gondolkodás és a viszonyaihoz képest nagy anyagi áldozatok megvesztéségek megzavarták az elméjét, s öngyilkossá lett. Éppen akkor, amikor találmánya megindult a hódító útjára...

Magyar Nyomdászok Évkönyve 1908-ra.

Jubiláris esztendőben vagyunk. A Könyvnyomdászok Szakköre az idén éri meg alapításának huszonötödik évfordulóját, büszkén tekintve vissza ama mélyre ható szakirodalmi és szakfejlesztésbeli munkáikra, amely ezen a negyedszázadon keresztül a zászlaja alatt ment végbe.

A Magyar Nyomdászok Évkönyve mindenkori ődelgetett kiadványa volt Szakkörünknek, s mikoriban a tagok létszáma és az általános érdeklődés nőni kezdett: első sorban is az Évkönyvet emeljük addig még csak remélni sem mert magos színvonalra. A hatalmas német, francia és angol szakirodalom vezető emberei egyértelműleg úgy nyilatkoztak, hogy a Magyar Nyomdászok Évkönyve méltó büszkesége lehetne bármely nagy nemzet szakirodalmának is.

A jubiláris esztendőben ismét nagyot lépünk előre: olyan Évkönyvet akarunk előteremteni, amely még a legutolsó két évfolyamot is túlszárnyalja mind az irodalmi rész alaposága, mind pedig a külső kiállítás szépsége tekintetében.

Az alap ehhez máris meg van vetve. Törlőforgató szakértársaink legbüszkébb megígérték közreműködését; legkiválóbb sokszorosító intézetünk kész örömmel támogatna a munkánkban; az Évkönyv szedését és nyomtatását pedig ismét a Világosság könyvnyomda vállalta magára, ami maga is kész kezesség arra nézve, hogy pompás, a maga nemében páratlan almanachot kapnak előfizetőink az ősszel kézhez.

A Magyar Nyomdászok Évkönyvének előfizetési ára 2 korona és 50 fillér Budapestre s a vidéken egyaránt. A Szakkör tagjai természetesen ingyen kapják; az újonnan belépő tagok azonban csak akkor részesülhetnek ebben a kedvezményben, ha tagsági illetékeiket július haváig visszamenőleg megfizetik, s a megjelenés idejében hátralékuk nincs.

Megjelenés után 3 korona lesz a Magyar Nyomdászok Évkönyvének az ára, helyben úgy, mint a vidéken is.

A Könyvnyomdászok Szakköre választmányának megbízásából: **Novák László, szerkesztő.**

Beszámoló a külföldi utamról.

Néhány hónappal ezelőtt abba a szerencsés helyzetbe jutottam, hogy a Magyar Iparművészeti Társulat közvetítésével a kereskedelemügyi miniszteriumtól megkaptam az első utazási ösztöndíjat ama célból, hogy Németország nevezetesebb városában szakunk állapotát tanulmányozzam.

Berlinbe érkezve, nagyban megkönnyítette fáradozásomat az, hogy ottan élő régi jó ismerősem — mint például a tanítómeisterem Kulbe Károly, s a Deutscher Buch- und Steindruckerei szerkesztője: Könitzer Gusztáv — olyannyira segítségemre voltak, hogy bátran állíthatom: nélkülük egy jó részt nem láthattam volna a megszemlélt intézeteknek. Különböztetve is felejtethetetlen előttem az a szeretetreméltóság, előzékenység és jóakarát, mellyel német szakértársaim a közöltük töltött idő alatt elhalmoztak.

Berlin nevezetességét nincsen szándékom e helyt leírni, hisz azok többé-kevésbé közismert dolgok, a meg nem is tartoznak szabell tanulmánytani leírásának a keretébe. Ami azonban bennünket félig-meddig mégis érdekel, érinteni fogom.

A sok hatalmas palota közül, melyek modernségükkel megragadták a figyelmemet, meg kell említenem a befejezés alatt lévő Aschinger-féle Fürstehofszállodát, melyet az Aschinger-vendéglő részvénytársaság építtet. E társaság Berlin területén harmincnél több vendéglőt tart fenn a nálunk is megvolt autamata-buffet-szerű kiszolgálással s Németországban páratlan konyhával. E társaság befejezés alatt álló szállodája bennünket dekoratív szempontból érdekelhet. A falak felerészig s a plafon faburkolattal van bevonva, s szürkén beeresztve, úgy hogy a fa ereze tisztán látható. A burkolatlan részek nagyon hatásos, modern festéssel vannak díszítve. A festésen kívül látható egyéb dekoratív díszítések pedig mind főmör nikkelből, rézből, vasból avagy bronzból készültek. Nem található itt semmi, ami imitáció volna; nincs itt gipsztárgy, mely bemázolással lett bronzzá.

A különféle szobrok és egyéb nevezetességek megtekintése után első sorban a Kunstgewerbe-Museumot kerestem fel, ahol éppen akkor volt a merített és mázolt béléspapírosok kiállításja. Az igen érdekes kiállításon nagyon csinos, egyéni izlést főtüntető papírosokat láttam, melyek különleges voltuknál fogva már elég kapások Németországban.

A mázolt béléspapírosok előállításja régi eljárás. A kiállítás e papírosok muljából is mutat be igen csinos mintákat abból az időből, amikor a géppel készült s ma annyira elterjedt béléspapírosok még ismeretlenek voltak, s a könyvkötőt a kényszerűség vitte rá a mázolt béléspapíros előállítására. Láttam a kiállításon régi és modern dombo-

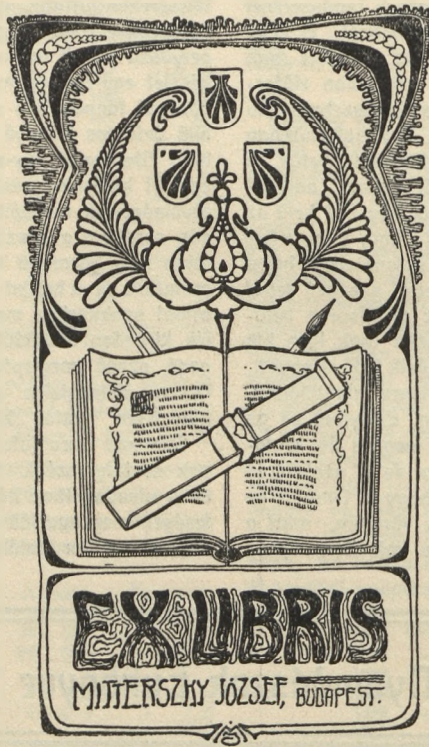
rított papírosokat, amelyeket előbb különböző színekkel bemázoltak, s aztán bronz nyomóval domborítottak, úgy hogy a domborított rajzok mindjárt megadják a különböző színeket is. A mázolt papírosok előállítását főképpen a XVIII. században gyakoroltgatták a könyvkötők; a hozzája szükséges primitív eszközök minden könyvkötő-műhelyben megtalálhatók. Az eljárás nagyon egyszerű: A könyvkötő-csirizbe vízfestéket vagy — ami még jobb — anilinfestéket keverünk, s a keveréket szőrecsettel a papírosra kenjük; a kezes már magában is különböző árnyalatokat hoz létre. Érdekes mintázatot érhetünk el úgy is, hogy a bemázolt

papírosokat egymásra fektetjük és lesimítjuk. Úgyszintén jól felhasználható az alkalmazott papíros színe mintázat létrehozására úgy, hogy a bemázolt fölületről körömmel, ujjal, fadarabbal, fésűvel vagy ecsettel helyenkint leszedjük a rámozolt csirizes festéket; spongyával is nagyon szép felhőzeteket hozhatunk létre. Előnye ez eljárásnak, hogy primitív volta mellett eredeti kézi munka, s eredetisége dacára is eléggé olcsó.

A muzeumok és könyvtárak megtekintése után fölkerestem még különböző könyvnyomdai s szakba vágó intézeteket. Elsőnek a Woellmer-féle betűöntödét s rézléniagyarat látogattam meg. Ez az Intézet oly nagyszabású, hogy külön épületben van a betűöntőde, bélyegzőmetszés és betűraktárak, külön épületben pedig az írodahelyiségek, a házi nyomda és rézlénia-gyár. Mind-egyik épület négyemeletes. Van hatvan kész betűöntő gépe, többnyire Foucher-rendszerűek, amelyeken komplett öntvények készülnek kilenc ciceróig. Az öntött betűket egyszerre gyalulják a megrendelt magasságra, mivel az öntőde raktárra hal-

mozott anyagát minden rendszernél magasabba öntik, úgy hogy esetleges megrendelések összeállítása után csak a betűmagasságból kell a szükséges méretig legyalulni, s a rendelvény már szállítható is. A mostani rendszerű normális betűvonatra öntött betűket külön kezelik. Vannak még itt írásbetűket öntő és algyaluló gépek, továbbá tágitókat öntő gépek is. A gyár leltár szerinti betűanyag-mennyisége háromszázötven ezer kilogramm, közte sok cirill betű. Matricáinak száma négyszázezer, részben vörösrézből, részben nikkelből. Ujabbban a tisztán nikkelből készült matricákat nagyon használják, mert tapasztalás szerint nem égnek el oly könnyen, mint a vörösrézből való matricák.

Ha valamely nagyobb tesztű betűt vagy dísz akarnak sokszorosítani, azt rendszeren ólomlemezbe vágják, s nem acélba. Az ólommatricát aztán beakasztják a nikkelfürdőbe, s addig hagyják benne, míg a nikkel elég vastag lesz rajta.

Az öntőde után megtekintettem a réz-lénia-gyárat. A réz-lénia az ólomvonalhoz hasonló módon készül, amennyiben figuráját szintén kézzel gyalulják. De már a magasságát és vastagságát hatalmas segédgépekkel dolgozzák ki. A magassági irányban való vágást egy olyan igen erős vágó-készülékkel végzik, mely képes arra, hogy nyolc pontnyi vastagságú s száz cicerónyi hosszúságú rézlemezt könnyen elvágjon. A levágot lénit ezután egy másik gép a kívánt vastagságra hengerli; majd pedig a lénia képeinek gyalulása következik, ami rendszeren kézi munkával történik, föl-téve, hogy a lénia képe sima. Mintázott képű vonalaknál gép végzi ezt a munkát. A nemrégiben még sűrűn használt hullámos lénitakat úgy gyalulják meg, hogy a figurájuk lefelé vagy negyedrécirónyira egyforma vastag legyen (szával ne élesedjék ki fokozatosan), s azután kezdődjék csak a lénia-törzs teljes vastagsága. A lénia felső részét ezután a gyalura szerelt két fogas kerék közt végighúzza, e kerekek hullámosan kilygöződésűvé teszik a rézvonalaknak az élet.

Fölkeresem ezután az Ullstein & Co. féle könnyunyomdát, amely több napi meg heti lapot nyomtat föl-tünően nagy példányszámban. A kézi szedők termén kívül még másik szedőterme is van a nyomdának, benne tizennyolc impozáns Linotype szedő-géppel. A gépteremben nem kevesebb mint huszonöt rotációs gép áll. Egy külön teremben két hatalmas Cito-plate stereotípáló gép van elhelyezve; az említett huszonöt rotációs géphez szükséges lemezeket ezeken öntik. Az öntés és a lemezek kikészítése körül négy ember foglalkozik: egyik a tűz s az ólom-olvasztó körül van elfoglalva; a másik a leöntésre váró matricákat cseréli ki, esetleg síkporral is bedörzsölvé őket, mert mindenik matrícáról rendszerint négy-nyolc lemezt öntenek; a további két ember pedig kis vágógépek segítségével nyomtatásra kész állapotba hozza a lemezt. Oly gyorsan és pontosan működik itt minden, hogy e négy emberből álló személyzet percenkint négy teljesen kész lemezt tud szállítani.

E nagy nyomda megtekintése után a Berthold-féle betűöntődéjét és réz-lénia-gyárat tekintetem meg, amely gyár ugyanolyan gépekkel van felszerelve, mint a Woellmer-féle, csakhogy számuk nagyobb: körülbelül hetven, s köztük egy a cég saját terve után készült. E gép munkaképessége kétszeres akkora, mint amekkora a Foucher és Küstermann-gépeké; az jellemzi, hogy míg az utóbbiak csak az egyik oldalukon öntenek: az új gép mindkét oldalán cselekszi meg azt. Hlájája a gépnek, hogy igen hamar átmelegszik.

Majd a Julius Sittenfeld féle műintézetet szemléltem meg alaposan. Itt készül a mindálunk is szétlében ismert (Moderne Kunst, melynek fekete és színes képeit jelenlétben is nyomtatják. Rendes körülmények közt nyaratszaka hatszáz, télen átal pedig nyolcszáz munkás dolgozik ez intézetben.

Érdekes látványossága Berlinnek a "Zeitungshaus". E hatalmas méretű modern palotát a Papier-Zeitung kiadója, Hoffmann Károly építtette, megengedve, hogy a papírost földolgozó szakok testületei mindenkoron benne tarthassák az üléseket, összejöveteleiket és kiállításait. A nyomdák szék részéről a Berliner Typographische Gesellschaft, a szék részéről a Berliner Typographische Gesellschaft, a Berliner Faktorenverein és a Verein Berliner Buchdruckerei-besítzer tartják itt az üléseiket. A nagy gyűlésterem falainak alsó kétharmada faragott yersz faburkolat, felső harmada pedig plasztikus festés. A mennyezet igazán műremek. Egy emelettel lejjebb van az olvasóterem, még lejjebb pedig

egy az esetleges gépkiallítások részére fentartott terem. Az nap, hogy a Zeitungshaus-t meglátogattam, az egyik mellékteremben iskolakönyvek kiállítására készültek elő. A már beérkezett gyűjteményben láttam fekete és háromszínes nyomtatással illusztrált angol ábécét, meg egy műnchenit is, telve egész sereg nagyvonalos, groteszk, de azért érthetően ábrázoló színes képpel. A kicsiny gyermek lelki világához alkalmazott ilyen ábécének sokkal több a tanító értéke, mint amekkora a mi illusztrálatlan ábécénk.

A Pick-féle szaküzletben teljes működése közben volt alkalmam látni az új rendszerű amerikai Miehle-gépet, mely a kéttúrás könnyunyomdai gyorsajáték legtipikusabb példánya. Az ívek nyomtatott felükkel lefelé fordítva kerülnek ki a gépből, aminek az a jó oldala, hogy a friss nyomat el nem fenedhetik. Nagyon célszerűen van a gép feszítéző szerkezete elhelyezve: alig egy arasznyira a szedés fölött, úgy hogy a feszíték leadódását a gépmester könnyű szerrel és pontosan szabályozhatja. A revízió szintén nagyon kényelmesen végezhető a Miehle-féle kéttúrás gyorsajátékon.

Ugyanebben az épületben vannak a Galvanoplastische Aktiengesellschaft műhelyei. A fametszetek körüli eljárását leszámítva, matricázáshoz nem az eddig használt viaszokat vagy guttaperkát veszik ez intézetben, hanem egy körülbelül két milliméter vastag, egyik oldalán sima, másik oldalán vonalakkal bordázott ólomlemezt, amelyet a sima szedésre, cinkográtúra avagy autotíplára erősen rásaajtolnak. Az így készült ólommatricákat deszkára szögezik, s beakasztják a galvánfűrdőbe.

A német birodalmi nyomdát is meglátogattam. E hatalmas műintézetben külön gépterem van a titkos nyomtatványok elkészítésére. A gépek itt körös-körül — de még fölül is — őráthálózattal vannak körülveve, s azonkívül minden gépnél egy-egy hivatalnok ül.

A Zoologischer Garten kiállítás paviionjában láttam a találmányok kiállítását, köztük a sürgönyözve való fotografálást, a színes fényképezést, mindenféle csodásnál csodásabb automatát s. b. Legjobban föl-költötte azonban figyelmemet az itt látható impozáns

plakátkiállítás. Berlinben különben is nagyon sok a szép művészeti plakát. A németek már fölismerték a szép s hatásos plakátot és jó nyomtatványt kifzetődő voltát.

Berlint elhagyva, Lipszékbe utaztam, első sorban is az ott tartózkodó földínket, Galamb Józsefet keresve föl, aki az Iparművészeti Társulat támogatásával végzi ott a tanulmányait. Önála volt alkalmam a lipcei könyvüpari akadémia évi jelentését is áttanulmányoznom. E szerint az akadémia alapját tevő iskolát már 1863-ban megalapították, de csak 1874-ben kezdték meg az iparművészeti osztályok és műhelyek berendezését. Két évvel később "Königliche Kunstakademie und Kunstgewerbeschule" lett az intézet címe; 1893-ban hozzákapcsolták a fényképező és sokszorosító iparok osztályát is, s 1900-ban "Königliche Akademie für graphische Künste und Kunstgewerbe" címet kapott az intézet. Az általános ismeretlenség kívül számos sikerült melléklet is van a mindössze csak ezer példányban nyomtatott jelentésben, még pedig különféle akt-meg egyéb rajz, plakát, színes és egyszerű könyvboríték, akциденencia, művészeti fametszet, litográfia, rézkarc, háromszín-nyomat s egy fénykép is. — Az akadémiából magából azonban nagy sajnálatomra csak nagyon-nagyon keveset láthattam, mert ott-tartózkodásom éppen az iskolai vakáció idejére esett.

Lipcsei tartózkodásom idején természetesen nem mulasztottam el az ottani hatalmas Buchgewerbe-Hausnak megtekintését, s az e palotában levő gazdag szakkönyvtárnak — amennyire a szűkös időből tellett — az alapos megismerését. Igazán szomorúság töltött el e nagyszabású könyvtár látásakor, meggondolva, hogy minálunk odahaza úgyszólván még nyoma is alig akad az ilyes szakkulturális intézménynek. A Szakkör volna hivatva arra, hogy olyan szakkönyvtárat létesítsen, amelynek kötetelben bárminő sokszorosítástechnikai kérdésre is alapos feleletet találhatnánk.

Meglátogattam még a lipcsei Schelter & Giesecke cégnek a gyártelepét is. E cég beüzentődje Németország legtekintélyesebb ilyenmű intézetei közé tartozik, s produktumaiból évről-évre óriási mennyiséget szállít Magyarországra is. Van ezenkívül a cégnek különösen felszerelt fotócinográfiai osztálya is, amelyben szebbnél szebb háromszínyomatok készülnek. A cég gépgyárral is rendelkezik s a közismert Phönix-sajtó többféle modelljét meg az egy-és kéttúrás Windsbraut-gépeket gyártja. Van azonkívül még szaküzletük is a Schelteréknek, s betűszekrények meg regálisaiak egész Németországban ismertek.

Lipcseből Drezda felé vettem az utamat. Szászország fővárosába érkezve, legelőbb is a Giehlmann-féle festékgyárat látogattam meg, alaposan megfigyelve a festékgyártásnak minden fázisát.

Drezda városa hasonlíthatatlanul egészségesebb város Berlinnél. Kiterjedése körülbelül akkora, mint ezé, de lakosainak száma csak negyedrészt annyi. Már ebből is nyilvánvaló, hogy szebb, kertekkel, parkokkal jobban ékesített városnak kell lennie Berlinnél. Műemlékek és képtárak dolgában sem igen áll a császárváros mögött. Az egyik képtárban Munkácsy-festményt is láttam, a "Krisztus a keresztén" címűt. Megnéztük a pillnltzi királyi palotát, mely kínai stílusban épült, és szép falli festményekkel díszes.

Rockstroh & Schneider gyártelepét is meglátogattam, s igen sok érdekes szakbeli újdonságot láttam ott. Itt készülnek a közismert Viktória-sajtók, s a gyár házi és reklámas nyomtatványainak jó részét természetesen ilyen gépeken nyomtatják. E gépeket újabban kézzel szerkezettel látják el, amely úgy működik, hogy ha a munkás a kezét befenyedi a sajtóban: az azóbbi tovább működik ugyan, de nyomtatás nem történik, s a nyomó-alap meg a tégely oly távolságban állnak meg egymástól, hogy a munkás a kezét a legcsekélyebb sérülés nélkül, egész kényelmesen kihúzhajja. Balesetek e kézzel alkalmazásakor ki vannak zárva. A Viktória-gépek festékező szerkezetén jelentékeny újítás az, hogy a festékező eldörzsölő hengerekkel csak a megkívánt helyen adatják le a festéket; ilyenformán a forma befestékezőse egyenletesebben történik, aminek különösen tömör felületekről való nyomtatáskor nagy az előnye. A gépeket

elszállításuk előtt úgy próbálják ki, hogy a nyomó-alap egész területére szedést zárnak, s próbanyomatokat készítenek róla, ezek alapján igazgatva a gépen mindaddig, míg csak tökéletesen egyenletesen nem adódik ki a nyomtatás.

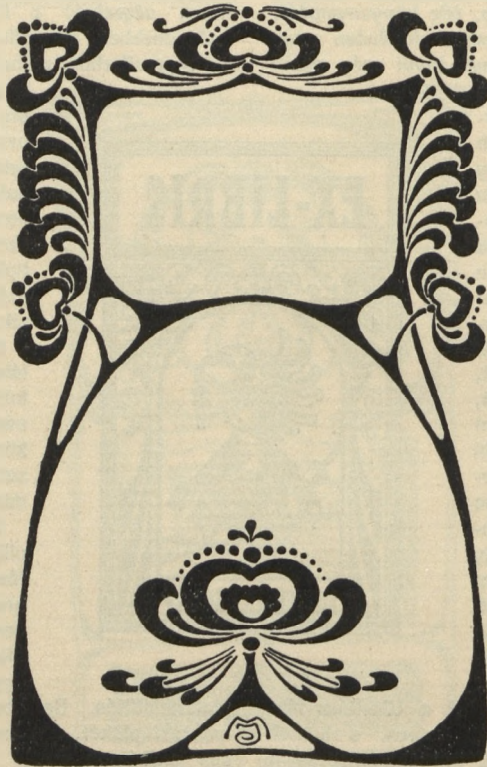
A Rockstroh-gyár a Viktória-gépeken kívül hatalmas gyorsajtókat is épít, érdekes újításokkal látva ezeket is. A nyomó-alap például e gépeken széjjelszedhető, tehát bárminő szobaajtón keresztül is át lehet vinni. Éppen így az oldalvázat is. Az összehajlítás és megerősítés nagyon erős csavarok segédelmével történik. Érdekes még e gépeknél az is, hogy míg más gépeknél az alapzat szilárdan nyugszik, s a nyomóhengert emelgetik s eresztetik le: addig a Rockstroh-féle gyorsajtóknál ennek éppen az ellenkezőjét látjuk. Vagyis a nyomóhenger szilárdan áll, s az ékalakú lemezekből összehajlított alapzatot lehet följebb vagy lejjebb srófolni. Egy-egy csavarlással annyit emelkedik vagy süllyed ilyenkor a talapzat, mint amennyit a selyempapíros vastagsága tesz ki; a nyomtató-formához való igazodás tehát a lehető legpontosabban történhetik. Az összes festékező hengereket pedig egy emeltyű segítségével egyszerűen elállíthatjuk. Az útfogók kicserélése dolgában érdekes újítás az is, hogy egyetlen fogással kiemelhetők; kalapács vagy csavarkules használata nem szükséges hozzá. A gép maga nyomtatási felületének nagyságához képest csak nagyon kis helyet foglal el.

Igen érdekes és tanulságos a Rockstroh-gyárban a domború nyomáshoz való stancák készítése. E stancák közül azokból, amelyekből több példányt akarnak készíteni: egy a domborúan másoló géphez hasonló szerkezet segédelmével sokszorosítják a kisebbített példányokat. Az eredeti darabot jó nagyra veszik, s azután beteszik a készülékbe, amelynek egy tapogató tije a véset felszínének emelkedéseit és mélyedéseit kitapogatva, e mozgását közli egy másik, kisebb fémdarabot megmunkáló vésettüvel, amely ebből a fémdarabból kisebbítve bár, de pontosan kivési a mintadarab összes domborulatait.

Drezdát elhagyva, Bérsbe utaztam. E nagy város nevezetességéi a magyar szaktársak jó része előtt is ismeretesek, s ezért talán el is hallgathatom a város szépsége s középületeinek monumentális volta fölött érzett csodálkozásomat. Meglátogattam a Wiener Kunstgewerbe-Verein által rendezett kiállítást, s a Museum für Kunst und Industrie-t is.

A Löwy-féle kemigráfiai múltidézetben járva, végignéztem a cinkográfálás egész folyamát. Voltam a fénynyomó osztályban, s láttam a színes hellogravűrök készítését is.

S ezzel véget ért a körülbelül egy hónapig tartott külföldi tanulmányutam. Visszatértem Budapestre azzal az óhajással: vajha minálunk is mihamar oly fejlődést érne el a könnynyomómai meg ezzel kapcsolatos ipar, mint azt a német városokban volt alkalmam látni. (Mitterszky).

Különféle apróbb közlemények.

A Hirsch-alapítvány kamatainak szétosztása.

A Franklin-Társulat nyomdai szakszemélyzete által, érdemes igazgatójuk nevére létesített Hirsch-Lipót-alapítvány kamatait, melyek minden évben Lipót napján kerülnek szétosztásra, az idén ismét négy intézetbeli rokkant betűszedő élvezte, név szerint Prochaszka József, Juhász János, Horzény Ferenc és Erényi Ferenc betűszedő szakértársaink.

Változások a magyarországi nyomdák dolgában.

A pécsi Minerva-könyvnyomdát Feuerelsen és Tursits szakértársaink bérbé vették, s már ezt hirdető első körlevelükkel is bizonyítják, hogy jól értik a mesterségüket. Szép és izléses ez a három színnel nyomtatott körlevél, s jó képét adja a nyomda akciószakban való üzemképességének. — A margittai Pollák Lajos féle könyvnyomdát és papíroskereskedést a nagyváradai Boros-nyomdának régebbi művezetője, Szedő Emil vásárolta meg vagy egy hónapja. Fiumében "Kereskedelmi Könyvnyomda Részvénytársaság" címmel — mint halljuk — nagyobb nyomdát létesítenek.

Állami aranyéremmel kitüntetett munkásegylet.

A napokban bezárult nemzetközi balesetügyl és munkásjóléti kiállításon a hazai és külföldi jeles szakférfiakból alakult bíráló bizottság állami aranyéremmel tüntette ki az 1893 óta fennálló Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíj-Egyesületét a rokkantak, árva és özvegyek segítése terén kifejtett kiválóan közhasznú tevékenységéért. Ez állami támogatásban részesülő munkásjóléti intézményünk a folyó évben beiratkozott 15000 új taggal együtt 55000 rendes fizető tagot számlál, alaptőkéje 2900000 koronára emelkedett, a legutóbb Ungvárt, Nagyváradon, Rákosbányán és Keszthelyen alakult új fiókokkal országsszerte már 175 fiókpénztára van. Az egyesület emberbaráti hivatásának igazolásául megemlítjük, hogy az 1903-ban elkezdett segítési idő óta eddig több mint 190000 koronát fizetett ki 249 rokkant munkás és iparos és 61 árva állandó segítésére. Az egyesület központi irodája Budapesten, VIII. József-utca 23. sz. alatt, az egyesület saját házában van, ahol a titkárság igen szívesen szolgál fölülállóságokkal.

A Könyvnyomdászok Szakköre első házi estélyét

november hó 8-én tartotta meg a Gutenberg-Othón dísztermében, igen nagy számú közönség részvételével. A műsor az erre az alkalomra fölfogadott katonai zenekar nyilatványával kezdődött, majd pedig Tarnay Margitka kisasszony adott elő egy kedves kis apróságot: "A kis suszterinas" i. Hrosz Emma úrhölgy, a m. kir. operaház tagja az "Ördög Róbert"-ből énekelt egy pompás áriát, majd pedig László Jenő úrnak több szép dala következett. Az "Első csók" című műdallal még Baum József úr, a "Tavaszi ébredése" művel pedig Tarnay Margitka kisasszony gazdagította a műsorunkat. Ezután persze reggellig tartó tánc következett.

Nyomdász-jubileumok helyben és a vidéken.

A szombathelyi könyvnyomdászok e hó 3-án jól sikerült ünnepélyt rendeztek egy derék szakértársuknak, Gaál Józsefnek a tiszteletére, aki mostanában töltötte be nyomdász-kodásának huszonötödik évfordulóját. — Szép ünnepélyt ült meg e hó 16-án a budapesti Pátria-nyomda személyzete egyik öreg szakértársának, Schüller Jánosnak ötven-

esztendősz nyomdászokodási jubileumát. Az ünnepelt Budapest legöregebb főírásműve. A Pallas-nyomdába — mikor ezt megalapították — már ilyen minőségben lépett be. Innen az 1904-iki parciális sztrájk idején kilépett, a Pátriába került, ahol azóta is buzgón osztogatja szét a címsorokat.

Az Országos Iparegyesület idei ösztöndíjai.

Az Országos Iparegyesület az éremjutalmakon kívül a folyó évben öt ösztöndíjat fog kiadni. A Szabóky-ösztöndíjra bármely ágbeli segédek, a Hauszmann-ösztöndíjra építőipari alkalmazottak, az Erdélyi Erdőipar Részvénytársaság ösztöndíjára falparosok, a Glück Frigyes ösztöndíjára szakírók, fiatal iparosok szakmára való tekintet nélkül, továbbá a tanoncképzésben kiváló mesterek, végül a Czettel Gyula ösztöndíjára kizárólag csak grafikai munkások pályázhatnak.

A budapesti Photo-Club a londoni kiállításon.

A londoni ezévi nemzetközi amatőr-fényképező kiállításon a budapesti Photo-Clubot azon kitüntetés érte, hogy öt beküldött képét elfogadták, ami annál is inkább elismerést jelent, mert közel 5000 beküldött képből alig 250-et fogadtak el. A magyar kiállítók névsora, kik mind a budapesti Photo-Club tagjai: nagyrévi Horanghy György, Feledy Dezső, Vay Imre báró és Heisler Zoltán. A magyarok dicsőségét meg tetézi az a körülmény, hogy Feledy Dezső képe a nagy fényvel kiállított kiállítási katalógusban is megjelent.

Néhány számadat a papíroskereskedelmünkről.

Érdekes számadatokban fejtegeti a Magyar Ipar egyik utóbbi száma, hogy mind iparágakban van óriási behozatal a külföldről, s mily keveset szállítunk a külföldnek. A papíros és papírárúk rovatában találjuk, hogy papíroslemezről volt behozatal 1061208 korona, kivitel 37813 korona, behozatali többlet 1022395 korona. Csomagolópapíros, közhönséges: behozatal 4100544 korona, kivitel 1389501 korona, behozatali többlet 2711043 korona. Tarka papíros, sima: behozatal 421685 korona, kivitel 4930 korona, behozatali többlet 416755 korona. Nyomdapapíros, közhönséges (rotációs géphez): behozatal 5344084 korona, kivitel 389284 korona, behozatali többlet 4944800 korona. Nyomdapapíros, finom: írópapírosbehozatal 3701500 korona, kivitel 731500 korona, behozatali többlet 2960000 korona. Csomagolópapíros, finom: selyempapírosbehozatal 1693725 korona, kivitel 65100 korona, behozatali többlet 1628625 korona.

Az újabb kibocsátásra kerülő húszkoronások

dolgaiban a Neue Freie Presse a következőket írja: Az új bankjegyek nyomtatására már eddig is nagy előkészületeket tettek, mert hiszen nem kevesebb mint harminc millió darab május 1-ig való elkészítéséről van szó. A terv már approbálva van, s az új húszkoronásokat vastagabb papírosra nyomtatják az eddigieknél. Egy új guillochozó gépet is szerkesztettek az új bankjegyek készítéséhez. Az utóbbiak valamivel kisebbek lesznek a mostani húszkoronásoknál, de mégis nagyobbak, mint a tízkoronások. A mostani piros szín helyett violásat vesznek, de ez is kébbe, zöldbe és szürkésbe fog játszani, a szerint hogy miképp esik rá a fény. Két mezőre osztik majd a bankjegy fölülét; ezek nagyobbikában lesz a szöveg, a kisebbikben pedig egy művészi kidolgozású női fej. Az utóbbi azonos lesz a magyar meg a német szövegű oldalon; tehát ebben is eltér a mostanítól.

Fittler K. és Györgyi K.: Magyar Iparművészet.

E maga nemében egyedül álló pompás folyóiratnak szeptemberi száma fekszik előtünk. Tartalma dús és változatos, mint mindig. Uezető cikkében Radócsics Jenő megilletődve mondja el, hogy immár tíz teljes évfolyama jelent meg a magyar iparművészet virágos kertje e legfő őrének. Az ezután következő cikkelynek "Művészet az után" a címe; városrendezési s hasonló dolgokkal foglalkozik, s a nagy és modern amerikai városokban megnyilvánuló szépségzeti törekvéseket állítja követendő példának a mi székes fővárosunk tanácsa elé. Az iparművészeti tervek díjazásáról is van egy cikk a füzetben. Dömötör István a könyvfedelekről szólván, néhány rajzat — köztük háromszínyomatúakat is — mutat be egy modern iparművésztől, Falus Elektől. Odébb egy az iskolakönyvekről szóló cikket találunk, kapcsolatban Lakatos Artur borító-papírosnak szánt színes tervezetével. Linoleum-metszésről szól a következő cikk, s Olgyay Viktornak egy tájképes metszete van hozzája mellékelve. A cikk egyebek közt ezt mondja a linoleum-metszésről: "A linoleum-metszésnek a fametszés föllött sok az előnye. Anyaga olcsóbb, puhaságánál, egyöntetűségénél fogva rajta a formametszés kényelmesebben, könnyebben eszközölhető, mint a fán, melynek erezete még a legélesebb metsző acéllal szemben is változó ellenállást tanusít. A linoleum rugalmas szöveve kevesebb nyomást igényel a présben, miért is a róla levonható nyomatok száma messze túlhaladja a fadúc nyomatait, melyek száma annyira korlátozott, hogy nagyobb kiadás alkalmával a fadúcról galvanoplasztikus úton formálódó fémkliséket, úgynevezett galvanókat kénytelen használni a tipográfia. Anyagszerűségének e sajátosságainál fogva a puha, ruganyos linoleum a formametszés modern stíljéhez is jobban alkalmazkodik, mint a merev, kemény fa. A metsző acélt meg nem tűri. Tipografikus síkszerűségével, vonalainak és foltjainak szükség-szerűen széles, ornamentális jellegével a könyvűdítészéknél való mai fölfogásunknak pompásan megfelel. Értelmes szélessége pedig önértzetesen ellentmond a folyóiratunkban túltengő autotípusú rács unalmas közömbösségének. Műlap, plakát, könyvűdész, címlap, ex-libris lesz gazdag birodalma a linoleográfának. A művész grafikusnak engedelmis, hálás anyagot, a kifejezés könnyű eszközt bocsátja rendelkezésére. A külföldön mind nagyobb figyelmet kezd ébreszteni. A lipcsei grafikus akadémia, a müncheni, drezdai iparművészeti iskolák siettek megszerezni tanításának jogát a föltalálótól, Philipp Wilhelm grafikustól. Nálunk az Országos Mintarajziskola és Rajztanárképző modern szellemben vezetett grafikai szakosztálya nyújt alkalmat az érdeklődőknek ez aktuális, fejlődésre képes technikának elsajátítására." A Magyar Iparművészet e füzetében érdekes cikkelyeket találunk még a magyar csipkeverő tanfolyamról, valamint Szolnokmegye népművészetéről Novák L. J.-tól, Nógrádmegye népművészetéről Fábiny Gy.-tól, továbbá a somogyi ormánysági fejfákról. Apróbb rovatok egészítik még ki a füzet tartalmát. — A Magyar Iparművészet az Iparművészeti Társaság tagjainak tíz korona tagsági díjuk ellenében illetményként jár; az előfizetési ára ugyancsak ennyit tesz.

Monumentális nyomdászat-történelmi munka

van az előkészítés stádiumában. Esetleg több nyelven jelenik majd meg. A magyar kiadás terjedelme hetven-hetvenöt lexikon-formátumos ívre van tervezve, amelyből negyvenöt-ötven ívet a sokszorosítási technika története foglalja el, a többiben pedig a magyar nyomdászat személyi vonatkozású adatait adnók, valamint a magyarországi nyomdák történelméről s. b. is, kezdettől fogva a tizenkilencedik század végéig. A vállalkozás anyagi része már biztosítva vagyon. Ezek előrebocsátása után arra kérjük a szakértársakat, meg

általában az ügy iránt érdeklődőket, hogy amennyiben eddig közüdomásra nem került személyi avagy tárgyi adatok volnaának birtokukban, közöljék azokat a munka magyar kiadásának szerkesztőjével, Novák Lászlóval (Budapest U, Hold-utca 7). Szívesen fogadjuk a régebbi meg a közelmúltbeli kiváló nyomdászok életére és működésére vonatkozó bármely adatot, s azonkívül különösen érdekelnek a régebbi alapítású nyomdák belső életére vonatkozó adalékok.

A székesfővárosi plakátmonopóliumnak ügye.

A főváros az 1889-ben kötött szerződéssel teljes harminc esztendőre kizárólagos jogot adott Emmerling vállalkozónak hirdetési oszlopok föllállítására. Ezt a szerződést Emmerling oly ügyesen csinálta meg a főváros rovására, hogy a főváros saját hirdetéseinék fölragasztásáért évenként sokkal többet fizetett a vállalkozónak, mint amennyi ettől járt a fővárosnak bér gyanánt a plakátmonopóliumért. Sokat szerepelt azóta ez a hirdetés-ügy a közgyűlések napirendjén. A szerződés egy pontja szerint az egyévi fölmondással fölbontható, ha a székes főváros egységesen szabályozná a hirdetésügyet. 1901-ben csináltak is egy ilyen egységesítő szabályrendeletet. Ehhez azonban a főváros nem kapta meg a kormányhatósági jóváhagyást. 1906-ban is szóba került a hirdetésügy a közgyűlésen, de akkor is elhalasztották a tárgyalást. Legutóbb megint elhatározták, hogy a régebbi, az egységesítő szabályrendelet elfogadó határozatot újra felterjesztik jóváhagyásért a belügyminiszterhez. Emmerlingék még mindig nem akarnak megválni a monopóliumtól és a közgyűlésnek ezt az okos, bár kissé megkésett határozatát megfelelőbbézték a belügyminiszterhez. A dolog bennünket nyomdászokat is meglehetősen érdekel, amennyiben a plakátmonopólium a mai formájában közvetve alaposan sérti a könyvnyomtatóknak az érdekeit is.

Újabb rendelet a sajtóügyi köteles példányokról.

Andrássy Gyula gróf belügyminiszter a sajtóügyi köteles példányoknak idejekorán való átűzsgálása tárgyában körrendeletet bocsátott ki. "A sajtóügyi közüadól részére beszoolgáltató köteles példányok tekintetében — mondja a körrendelet — ez idő szerint az 1898. évi február 1-én 5720. szám alatt kiadott vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet intézkedéssel, valamint az érvényben levő más ismeretes szabályok alkalmazatnak, míg a nyomtatványok lefooglalása iránt az időközben törvénybe iktatott büntető perrendtartás szabályai követtettek. Ez okokból a nyomtatványok sajtórendészeti köteles példányainak a büntető jogszolgáltatás céljaira való fölhasználása tárgyában az 1898-ban kibocsátott 8835. számú igazságügyminiszteri rendelet nem lévén többé alkalmazásban, annak hatályon kívül helyezése iránt az igazságügyminiszter úr az igazságügyi Közlöny ez évi október hó 15-én megjelent 10. számában közzétett rendeletben intézkedett. Ennélfogva a hivatali elődomb által az idézett igazságügyminiszteri rendelet alapján kiadott 1898: 16037. rendeletet, mely újabban a gyakorlatban alkalmazásban nincs: hatályon kívül helyezem."

A Magyar Könyvszemle július-szeptemberi füzete

változatos és tanulságos tartalommal jelent meg. Uarjú Elemér "Jegyzetek a pécsi egyházmegyei könyvtárból" címmel írt érdekes ismertetést, s közben két régi magyar ex-librist is bemutat. Zsák J. Adolf egy elődomb ismeretlen Utíz-kódexről meg a vatikáni Palatina-könyvtár magyar vonatkozásairól szól. Szőnyi I. Lászlónak a XIV. századbeli papiros-aklevelek vízjegyelről szóló nagyrértékű dolgozatából pedig immár a harmadik közlemény lát napvilágot. Gulyás Pál dr. is folytatja e füzetben azt a leíró jegyzékét, amelyet a nemzeti muzeum könyvtárában levő elődombokról nagy fáradsággal és szakszeretettel állított egybe. Három

hasonmást is látunk e közlemény keretében: az egyik az Aldo-család eredeti nyomdászjegyét, a másik ennek utánzatát mutatja; a harmadik hasonmás kézírás utánzata. A tárca-rovatban jelentős vagyion léve a muzeumi könyvtár mostani állapotáról; ugyanitt találjuk az egyetemi könyvtár két eszientő előtti állapotáról szóló jelentést is. A szakirodalomról szóló rovatban Gulyás Pál dr. három bibliográfiai művet ismeret, s ezenkívül egy sereg tartalomjegyzéket meg egy bibliográfiai szakirodalmi összefoglalást találunk a füzetben. Apróbb közlemények után a magyarországi hírlapirodalom részletes összefoglalása következik.

A magyar ipar pártoltságának szorgalmazása.

A kereskedelmi miniszter rendeletet bocsátott ki, melyben szigorúan utasítja az összes alárendelt hivatalokat, hogy jövőre nézve minden szállításnál és árlejtésnél, sőt a hivatal részére beszerzendő tárgyak beszerzésénél is különös figyelemmel legyenek a magyar gyártmányokra. Ennek ellenőrzése céljából elrendelte a miniszter, hogy a kiadott munkák, közszállítások és beszerzett tárgyokról külön kimutatót vezetendő. — Ez mind szép dolog, de a hasonló rendeleteknek egész serege jelent meg már eddig is, és mégsem volt valami különösebb föllendítő hatásuk az iparunkra.

Grafikai és sokszorosító-művészeti pályázatok.

Ismét több olyan pályázatról számolhatunk be, amelyek meglehetősen érdekelhetik a nyomdászközönséget is, amely nyíltan nyomatványra vonatkoznak. A pályázatok ezek:

A Múzeumi és Könyvtári Értesítő című folyóirat szerkesztőségének művészi címlapra van szüksége, s a következő feltételeket írta ki pályázati hirdetésében: 1. Terveztessék a Múzeumi és Könyvtári Értesítő című folyóirat művészi címlapja. 2. A címlap rajza 18 cm. széles s 27 cm. magas legyen. Díszítésének motívumait a tervező tetszés szerint választhatja, szükséges azonban, hogy e motívumok a múzeumok és könyvtárak eszmeköréből vettessenek, s már külsőleg is kifejezzék az ezek és a folyóirat közötti kapcsolatot. 3. A címlap fölírása, amelyet egészen ki kell írni, a következő: "Múzeumi és Könyvtári Értesítő. A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségének és Orsz. Tanácsának hivatalos közlönye. Szerkesztő Mihalik József műzeumi és könyvtári orsz. főfelügyelő, előadó. Kiadja a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége és Orsz. Tanácsa." A rajznak teljesen kidolgozottnak kell lennie, úgy hogy közvetlenül sokszorosítható legyen. 3. A pályázatot hirdető szerkesztőség különös súlyt helyez a tervek eredeti és ötletes voltára. Utánzatok és sablonos munkák a pályadíjat nem kaphatják. 4. A pályadíj 300 korona, mely a pályázat föltételeinek s a jogos művészi igényeknek megfelelő s a jury által legjobbnak ítélt műnek kiadatik. E mellett föntartja magának a pályázatot hirdető szerkesztőség azt a jogot, hogy a pályázók művek bármelyikét is 50 koronáért megvásárolhatja. 5. A pályázaton csak magyar állampolgár vehet részt. 6. Pályázni lehet névvel vagy jelíggel levéllel. 7. A pályázat 1907 december hó 31-ikén déli 12 órakor jár le, amikor a pályaműveket az alulírt szerkesztőségbe (Budapest VIII, Magyar Nemzeti Múzeum) kell beküldeni. 8. A pályadíjjal jutalmazott és megvásárolt pályaművek tulajdonjoga, beleértve a korlátlan sokszorosítási jogot, kizárólag a Múzeumi és Könyvtári Értesítő szerkesztőségét illeti meg. 9. A pályázatot egy hatagú bíráló bizottság dönti el, melynek tagjai: Fraknói Vilmos orsz. főfelügyelő, Szalay Imre h. orsz. főfelügyelő, Fejérváry László dr., Radics Jenő, Mihalik József orsz. főfelügyelő és Kohl Ferenc, a Stephaneum műszaki igazgatója. 10. A szerkesztőség valamennyi pályaművet három napig kiállítja az Országos Magyar Iparművészeti Múzeumban. Egy másik pályázatot Halmos Izor úr hirdet az ipar-

művészeti Múzeum közvetítésével. A pályázati föltételek a következők: 1. Tervezzenek Halmos Izor úr részére egy könyvjegyet (ex-librist). A pályázat hirdetője óhajlja, de nem köli ki feltételként, hogy a könyvjegy rajza fejezze ki azt, hogy mindenki tudását az életből és a könyvből meríti. E téma helyett azonban a pályázók mást is választhat. 2. A rajz nagyságát, alakját és az ábrázolás módját a pályázók szabadon választhatja. Amennyiben azonban a pályázók rajzát nagyobb méretekben rajzolná meg, szükséges, hogy a tervezett könyvjegy nagyságának megfelelő kisebb méretben is bemutatja a pályaművét, hogy abból a pályabírárság a tervezett könyvjegynek hatását megítélhesse. 3. Csakis teljesen befejezett és közvetlenül sokszorosítható rajzok jöhetnek figyelembe; ennél fogva vázlatok és fölületesen kidolgozott munkák a pályadíjat nem kaphatják. 4. A pályázaton csak magyar állampolgár vehet részt. 5. A pályázat föltételeinek és a jogos művészi igényeknek megfelelő pályaművek díjazására két pályadíj tűzött ki, még pedig az I. díj 200 korona, a II. díj 100 korona. Mind a két pályadíj föltétel nélkül, minden körülmény között kiadatik. 6. A pályázatot hirdetője föntartja magának a jogot, hogy a pályázók művek bármelyikét 50 koronáért megvásárolhassa. 7. A pályadíjjal jutalmazott s megvásárolt művek korlátlan tulajdonjoga, beleértve a sokszorosítási jogot is, a pályázat hirdetőjét illeti meg. 8. A pályázat 1908. évi január hó 13-án, déli 12 órakor jár le. Ez időre a pályaműveket be kell küldeni a Magyar Iparművészeti Társulat titkári hivatalába (IX, Üllői-út 33—37). 9. A pályázat bíráló bizottsága öt tagból áll; elnökét és három tagját a Magyar Iparművészeti Társulat küldi ki, tagja még ezeken kívül a pályázatot hirdetője, Halmos Izor úr. 10. A pályázatot titkos, ennél fogva csak jelíggel levéllel szabad pályázni. 11. Valamennyi pályaművet a Magyar Iparművészeti Társulat az Iparművészeti Múzeumban három napra kiállítja.

Dórczi Sámuel dr.: Iparoskáté az 1908. évre.

Az Iparoskáté első kötetét a közönség nagyon kedvezően fogadta. Sok bizonyosság van arra, hogy az Iparoskáté hasznos és szükséges könyv. Aki tudni akarja, hogy mihez tartsa magát az iparos-ügyek szóztéle, apró és nagy dolgokban: az kezébe veszi az Iparoskátét, s megleli a választ bármilyen kérdésre, ami elé a mi útvészítő közigazgatásunk állítja. A Káté az idej új törvényeket magyarázza, a rendeleteket apróra megvilágosítja. Javul a könyv beszerzése; sok új dologgal pótolta az eddigi anyagot a könyv szerkesztője, Dórczi Sámuel dr. Iparegyesületi ügyész, aki mindenképpen azon van, hogy a könyve hasznos legyen.

Az 1908. évi kötet anyaga körülbelül ez: Mit kell tudni az új munkásbiztosító törvényről? Iparosok mint kiállítók. (Mire ügyelünk, ha a kiállításra jelentkezőnk?) A miniszterium elvi határozatai és a fontosabb bírái döntések. Ki kaphat állami kedvezményeket és hogyan kell érte folyamodni? Állami, megyei és városi munkák vállalati föltételei. Az Iparfejlesztési törvény és annak magyarázata. Nyilvános vállalkozások szerződésai. A magyar ipari üzemeltetők társaságai. (Hogyan lehet üzemeltetőhöz jutni?) A magyar ipar bibliográfiája. (Ipari könyvek, ismeretanyagok jegyzéke.) Tudnivalók a tűzbiztosítás körül. Az Ipari közigazgatás szervezete Budapestben. A magyar részvénytársasági jog kitéje. Fontosabb iparágak orvosi útmutatója. Ipari balesetekről való menekedés. Bankdolgok az Iparosüzletben. Műhelyek és boltok bérleti szerződésai. Az országos Ipartanácsról szóló új törvény és végrehajtási rendelet. Utmutató a szabadalmi ügyekben. Hogyan lehet a szerszámok jóságát megítélni? Eljárás Ipari cukor beszerzésénél. Mit kell tudnia a feladónak és a címzettnek a vasúti szállításhoz? Iparosok bélyeg- és illetékügyei. A magyar ipar teljes sematizmusa, ezenkívül a kamarák, ipartestületek,

munkásbiztosító pénztárak, szakegyesületek, szaklapok, szövetkezetek és munkaadó szövetségek jegyzéke. A munkatársak az idén is elsőrendű szakemberekből kerültek ki, mint tavaly. A könyv ára 4 korona, előfizelőknek 3 korona. A megrendelések címenedők: Budapest VI, Uj-utca 4. sz.

A szedőgépek száma az osztrák birodalomban egy esztendő alatt mindössze csak huszonöttel szaporodott, mint azt az osztrák könyvnyomdai munkások egyesületének legutóbbi kimutatásában olvassuk. E szerint volna mostan Ausztriában tartományok és városok szerint megoszva:

A koronatarományok, illetőleg városok megnevezése	Limaltype-gép	Typograph.g.	Monoline-g.	Monatype-g. bill. kész.	Monatype-g. billó kész.	Szedő-gépek összesen	Bill. készlet összesen	Ötli készlet összesen	Állomány-lettség
Alsó-Ausztria: Bécs	47	26	55	2	1	128	2	1	203
Csehország: Prága	36	12	1	6	4	49	6	4	87
Russig	2	2	—	—	—	4	—	—	4
Brux	1	1	—	—	—	2	—	—	4
Dux	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Friedland	1	—	—	—	—	1	—	—	1
Gablitz	1	1	1	—	—	3	—	—	5
Jaromet	2	—	—	—	—	2	—	—	2
Jungbunzlau	1	—	—	—	—	1	—	—	1
Karlsbad	2	—	—	—	—	2	—	—	3
Kolln	1	—	—	—	—	1	—	—	2
Komatau	—	—	2	—	—	2	—	—	2
Königrätz	1	—	—	—	—	1	—	—	3
Königinhof	—	1	—	—	—	1	—	—	1
Kuttenberg	—	2	—	—	—	2	—	—	2
Melnik	1	—	—	—	—	1	—	—	2
Moldauteln	1	—	—	—	—	1	—	—	1
Pardubitz	1	—	—	—	—	1	—	—	2
Pilsen	4	—	—	—	—	4	—	—	7
Relchenberg	8	2	—	2	2	10	2	2	23
Rohyan	—	—	—	—	—	2	—	—	4
Rumburg	1	1	—	—	—	2	—	—	5
Soaz	—	1	—	—	—	1	—	—	2
Tabor	1	—	—	—	—	1	—	—	1
Teplitz	5	—	—	—	—	5	—	—	7
Warnsdorf	2	—	—	—	—	2	—	—	2
Wittlingau	1	—	—	—	—	1	—	—	4
Bukovina: Czernowitz	2	—	—	—	—	2	—	—	4
Galicia: Kraków	2	2	—	—	—	4	—	—	6
Karinthia: Klagenfurt	5	1	—	—	—	6	—	—	11
Krajna: Laibach	5	1	—	—	—	6	—	—	11
Tengerpart: Triest	6	—	—	2	1	6	2	1	14
Pola	—	2	—	—	—	2	—	—	2
Morvaország: Brünn	14	2	—	3	2	16	3	2	48
Kemsler	1	—	—	—	—	1	—	—	2
Mährisch-Ostrau	—	2	—	—	—	2	—	—	2
Olmütz	—	—	3	—	—	3	—	—	3
Felső-Ausztria: Linz	9	4	—	—	—	13	—	—	20
Gmunden	1	—	—	—	—	1	—	—	2
Wels	—	2	—	—	—	2	—	—	10
Salzburg: Salzburg városa	4	2	—	—	—	6	—	—	12
Szilésia: Trappau	—	4	—	—	—	4	—	—	4
Bleilitz	—	1	—	—	—	1	—	—	1
Freudental	2	—	—	—	—	2	—	—	3
Teschén	1	8	—	—	—	9	—	—	10
Sztyeorszag: Graz	4	15	—	—	—	19	—	—	33
Marburg	—	—	2	—	—	2	—	—	2
Tirál-Uoralberg: Innsbruck	—	9	—	2	1	9	2	1	13
Bozen	2	—	—	—	—	2	—	—	4
Bregenz	—	3	—	—	—	3	—	—	4
Dornbirn	—	1	—	—	—	1	—	—	2
Meran	—	1	—	—	—	1	—	—	2
Trentina: Trient	6	—	—	—	—	6	—	—	9
Összesen az 53 városban:	186	109	64	17	11	359	17	11	602

Megint néhány apróság a bélyegek gyűjtéséről.

A világ legértékesebb bélyeggyűjteményei, mint amerikai lapok írják, nem Amerikában, hanem Európában találhatók föl. A legértékesebb pedig ezek között is a Ferrari-féle gyűjtemény Párisban. Ennek a gyűjteménynek Sir Cooper Dániel vezette meg az alapját 1862-ben. 1878-ban már 60000 koronáért adta el Ferrari márkának. A gyűjtemény ekkor 25000 darabból állott. A márk költséget nem kímélve, mindent elküvetett, hogy a gyűjtemény teljes legyen. Több mint húsz ügynök utazott állandóan a világ minden részében, hogy a még hiányzó bélyegeket beszerezhesse. Egész sereg hivatalnok foglalkozott a bélyegek válogatásával s rendezésével, amelyeknek értéke Ferrari halálakor már hét

millió koronára rúgott. Ferrari gyűjteménye után III. Sándor orosz cár bélyeggel a legértékesebbek. A gyűjtemény a cár halálakor 19000 darabból állott. Eötvárd angol király is igen tekintélyes bélyeggyűjteménnyel rendelkezik, amelyben bélyegeinek száma 1890-ben 170000 volt. Különösen értékes bélyeggyűjtemények birtokában vannak még az edinburgi herceg, Rothschild báró s még igen sokan Francia- és Angolországban. Amerikában is több olyan gyűjtemény van, amelyeknek értéke fölülhaladja az egy milliót. Az első nyilvános bélyegkiállítás 1870-ben rendezték Drezdában. Nagobb szabású kiállítást rendeztek Bécsben 1890-ben és Londonban 1893-ban. Berlinben állandó "bélyeg-múzeum" is van. A bélyegkereskedés központja kétségtelül San-Francisco, ahol ötven bélyegüzlet van, amelyek évi forgalma több mint ötven millió dollárra rúg. Köz tudomású, hogy egy-egy bélyeg néha mily nagy értéket képvisel; egy-egy ritkább példányért néha ezreket is szívesen megad a gyűjtő. A bélyegek értéke is azonban, mint minden más dologé a világon, ingadozásnak van alávetve. Így például a helgoland bélyegek értéke hirtelen igen magasra emelkedett, mikor Helgoland a németek kezébe került s megszüntette saját bélyegét. Igen sokat adnak a régi kantonbeli városok: Zürich, Genf vagy Basel bélyegeinek egy-egy példányáért. Amerikai bélyeggyűjtő azonban egy Maurítius-szigetbeli 1894. évből való bélyeg birtokában van, méltán "vagyonos"-nak mondhatja magát. Egy ilyen "Maurítius"-nak az értéke 20000 koronában van megállapítva az árjegyzékekben.

A legújabb londoni dívat levélboríték dolgában.

Előkelő londoni papírkereskedésekben ujfajta levélborítékokat árulnak, melyek az eddigiektől abban különböznek, hogy hátsó szárnyuk oly hosszú, hogy az egész hátulsó oldalt betölti. A hátsó szárny közepét címer vagy monogram díszíti, de mindig ugyanolyan színben, mint amily színű maga a levélpapír. Perséíveszt is hasonló színűt használnak. Eljegyzési kártyákon meg hasonló nyomtatványokon a fekete nyomtatás mellett ezüstszín is dívalos.

A Kúria egy újabb elvi jelentőségű döntvénye

szerint aki segédet fölvesz a nélkül, hogy a segéd előbbi főnökének elbocsátási igazolványát az ipartörvény 90. szakasza szerint kérte volna, a segédötli a be nem lépés esete névelán kikötött kötbért semmi szín alatt sem követelheti.

A festék gyöngye fényállóságának kihasználása.

Egy francia szabadalomnak ez a tárgya. A színek megakadására van alapítva az egész. Például az erősen fényálló krapplakot valami nagyon gyöngye fényállóságú zölddel keverve: tompa fekete színt kapnak, amellyel valamely mindennapos használatra szánt nyomtatványt, például plakátot nyomtatnak. A nyomtatvány színe a fény hatására elkezd változni, s egész sorozat árnyalaton át, végül az élénk pirosná, a krapplak színénél állapodik meg. Persze, hogy a közönségnek mód nélkül tetszik ez a színváltozás. De kombinálható a fény hatására való színváltozás még sokféleképpen. A zöld szín például sárgába avagy kékre mehet át, a szerint, hogy minő festékanyagokból kevertük össze; a bíbor kértt vagy vörösrre, a narancs-szín sárgára vagy vörösrre változik, sőt egy olyan szürkés-fekete nyomatot is állítottak elő, amelyből a fény hatására pompás háromszín-nyomat bontakozik ki. A dolog nyitja ez esetben, hogy a három fényálló alapszínhez: a sárgához, vöröshöz meg a kékhöz színhagyó komplementáris, tehát az alapszínnel egyetemben feketés színt adó festékeket kevernek. Abban az arányban, ahogy a komplementáris festék a többi közül kifakul: bontakozik ki mind tisztában és mind élesebben a nyomtatvány három alapszíne.

A könyvnyomtatás mai állapota Portugáliában.

Ebben az öt millió lakost számláló országban a Bulletin Officiel szerint nem kevesebb mint három millió az analfabéta. Természetes, hogy ezt az áldatlan kulturális állapotot a könyvnyomtatás sínyli meg a legelső sorban. Az irodalom pang, s ha nyomtatnak is valamit, igen csekély példányszámban cselekszik meg azt. A könyvnyomtatás hátramaradottságán nem igen segít az sem, hogy szabad lparnak jelentette ki a térvény. Legfőljebb azt érték el vele, hogy az apró, segédek nélkül való nyomdák száma aránytalanul nagyra szaporodott, a jelentékenyebb nyomda-intézetek pedig ezekkel szemben csak nehezen prosperálhatnak. — Most, hogy a köztársasági párt forradalma már-már kitörő-félben van Portugáliában: a nyomdászok sorsa nagyon megnehezült ottan. A rendőrség és katonaság folytonosan zaklatja őket, s egész sereg már a lisszaboni és más városokból börtönökben szenvedő nyomdász szaktársainknak a száma.

A könyvnyomtatás bevezetése Abessziniában.

Ezzel már többször is írték kísérletet. Legutóbb tavaly, amikor Párisból nagy költséggel egy egész étiópiai nyomda-berendezést hozattak meg. A nyomda azonban alig kezöhetie meg a működését, mert mindjárt a munkálkodás leg-elejét külsült, hogy a kétszázféle abesszini írásjegyet közül néhány egészen hiányzik, mások pedig nincsenek meg elegendő mennyiségben. Az utánrendelést megietie ugyan a négus, de a csomagok máig sem érkeztek meg. Abessziniái szaktársaink tehát addig is krokodilusokra vadászhatnak.

Két derék öreg könyvnyomtató elhalálózása.

Tóth István lovag, az egrí érseki liceumi könyvnyomda volt igazgatója szeptember 15-én hirtelen meghalt. A megboldogult 1832 november 4-én született s 14 éves korában lépett a Trattner-Károlyi-féle nyomdába tanulóknak. A szabad-ságharc időszakában honvéd volt, s azután Olmützben, majd Pesien foglalkozott mind szedő. 1860 január végén az egrí érseki liceumi nyomda igazgatója lett, s ottan indította meg 1865-ben Gutenberg címmel az első magyar nyelvű nyomdászszaklapot, mely havonként kétszer jelent meg, s két év fennállása után szűnt meg. A pápa előbb a Jeruzsálemi Szentírrend, később pedig a Szent-Gergely-rend lovagjává nevezte ki. 1897-ben az érseki liceumi nyomda igazgatóságától visszalépett, s ekkor az Intézet munkaképtelenné leendő szedő és nyomtató munkásainak segélyező-

sére 10 000 korona alapítványt tett. — Böhme Béla, az Athenaeum könyvnyomdájának nyugalmazott vezetője meghalt november 8-án, életének 71-ik évében. A megboldogult a hatvanas évek közepén megindult nyomdászársadalmi mozgalmakban a legtevékenyebb munkásságot fejtette ki. Nagy része volt az 1866-ban megalakított Nyomdász-Önképzőkör létesítésében is. Budán született 1836-ban; négy gimnáziumi osztályt végzett, s azután előbb két évig az egyetemi nyomdában, majd Pozsonyba költözve, a Wigand-nyomdában tanult. Főlszabadulása után Pesten, majd Aradon foglalkozott, 1862-től 1866 közepéig Bécsben volt korrektor. Pestre visszatérve a Pollák- (Légrády), Heckenast- és a Deutsch-féle nyomdákban működött, s 1872-ben lépett az Athenaeum nyomdába faktori minőségben, s a legnagyobb tisztelő és elismerés között kifejtett hosszú tevékenység után ment jól kiérdemelt nyugalomba 1899-ben. Temetésén az Athenaeum igazgatósága, tisztviselői, nyomdászemlékezete és a főváros nyomdászai nagy számmal jelentek meg, s igaz részvétellel vdtak el köztisztelőben s szeretetben állott pályatársuktól.

Szerkesztőségünkhöz beküldött nyomtatványok.

A szegedi Dugonics-Nyomda Részvénytársaság faktorának, Ablaka György szaktársunknak néhány saját tervezésű nyomtatványát volt alkalmunk a napokban látni. Volt köztük levélfej, körlevél, memorandum, prospektus és több más nyomtatványfajta. Egyik szebb és gondosabb kiállítású a másikkal. Különösen a nagy-alakú sorsjegy-kibocsátási prospektus a nehéz földat dacára is pompásan sikerült. Pedig az ilyen sokszövegű és nagy nyomtatványok szedése ugyancsak próbára teszi a szedő szaktudását. Ablaka szaktársunk nyomtatványainak a nyomása is egész kifogástalan.

Lapunk zárta felé két szép és érdekes munka érkezett szerkesztőségünkhöz; az egyik a Lerner Dezső szaktársunk szerkesztette Nyomdász-Évkönyv és Uti Kalauz 1908-iki köteté, a másik pedig Kner Izidor Köpke Lapjainak legújabb füzeté. Mindkettőről bővebben szölnk a jövő számunkban.

Szerkesztőségi meg kiadóhivatali üzenetek.

Többeknek. A Grafikai Szemle jövő füzetének zárta december 22-ike. Amennyiben azonban hosszabb közleményről van szó, ajánlatos ezt a hónap 15-ikéig beküldeni, mert a zárlat ideje körül rendszeren szorulunk már hely dolgában. A mellékleteket lehetőleg mindig 20-ikáig kérjük beküldeni, hogy az esetleges konfekcionálásukhoz meglegyen a kellő idő. A december havi 6r. Sz. példányszáma különben 1700.

A Szakkör hivatalos közleményei.

Választmányi ülés 1907. évi november 15-én.

Jelen vannak: Pollák Simon I. alelnök, Morácz Jenő I. titkár, Ifj. Rigner Antal II. titkár, Bozsik István pénztáros, Fekete Béla, Gyöngyösi Sándor, Hollósy János, Novitzky N. László, Pruner Áron, Spltz Adolf és Stalla Márton választmányi tagok, továbbá Wanko Vilmos szaktanfolyami adminisztrátor. Igazolva távol: Tanay József elnök, Fuchs Zsigmond II. alelnök, Sariós Lajos ellenőr, Boros Üezső elnök, Hahn Már I. leltáros, Bárány Nándor, Busay Balázs, Kün I. leltáros, Enyedy János választmányi tagok.

Tanay József elnök akadályozva lévén a megjelenésben, helyette Pollák Simon I. alelnök nyitja meg az ülést. A múlt ülés jegyzőkönyve fölolvastattik, s Stalla Márton és Spltz Adolf által hitelesítették. Jelen legközelebbi hitelesítésére Fekete Béla és Gyöngyösi Sándor választmányi tagok küldetnek ki.

Szabó Róbert behívott póttag a választmányi tagságot nem fogadja el. Helyette a legközelebbi póttag hivatik be.

Bozsik István pénztáros a Szakkör huszonöt-éves jubileumának előkészítésére kiküldött bizottság nevében jelentést tesz az ünnepek tervezetéről. E szerint a jubileum 1908 január 5—6-án tartatnék öisz-

közgyűléssel, nemzetközi nyomtatványkiállítással s bankettel egybekötve. A választmány az előterjesztett programhoz hozzájárul, s kimondja, hogy a jubileumi emlékkönyv kétféle példányban nyomassék, s hogy a Szak egyesület nagy termének szíves átengedéseért a kellő lépések megtéendők.

A jövő havi program a következőképp állapították meg: választmányi ülés december 19-én, havi ülés december 22-én.

Az október havi pénztári jelentés és tagsági forgalomról szóló kimutatás tudomásul szolgál.

Áts Ferenc, Tauber Bernát, Vogl Vilmos és Welsz Árnin tagok a betegségük alatt fölgylemlett hátalékok elengedését kérik. A választmány kimondja, hogy csak a betegség húsz héten túli idejére engedheti el a hátalékokat.

Wanko Vilmos szaktanfolyami adminisztrátor jelentése a szaktanfolyamról tudomásul vétetik. Együttal a választmány a havi ülés jövő-hagyódsának föntartásával hozzájárul a szaktanfolyam céljaira eszközöket beruházásokhoz, s kimondja, hogy a kísérlettel nyomda anyagának föl-tisztogatására idelglenesen egy szedő vétessék föl. A választmány továbbá hozzájárul, hogy Barla Ernő rajztanár mellé egy segéd-tanér alkalmazassék.

Miután a kísérleti nyomdának eddigi helyiségéből jövő évi február hónap 1-ig távoznia kell: Tanay József elnököt és Fuchs Zsigmond II. alelnököt felkéri a választmány, hogy illetékes helyen megfelelő ingyenes helyiségre átengedése végett sürögösen járjanak közbe.

November 10-én Ifj. Algner Antal Székesfehérváron fölolvasást tartott, mihez a választmány utólagosan hozzájárul, s 1908 január 5-ére Kassára fölolvasás küldését határozza el.

A választmány hozzájárul, hogy a Kőr helyisége betérés és tűzkör ellen biztosítottassék.

A választmány felkéri a Grafikai Szemle szerkesztőségét, hogy a lap hirdetésének szaporítása végett az év vége felé — mint erre legalkalmasabb időtájról — levélleg forduljon a magyarországi és külföldi egyes cégekhez.

Több tárgy nincs, ülés vége.

Márcz Jenő, I. titkár.

Havi ülés 1907. évi október havának 27-én.

Elnök: Tanay József.

Tanay József elnök meleg szavakkal üdvözli a nagy számban megjelenteket a Kőr új helyiségében, s felkéri Gondos Ignác szakértősről Mitterszky József "Németországi tanulmányutáról" c. dolgozatának fölolvasására. A fölolvasás után elnök köszönetet fejezi ki Mitterszky Józsefnek a sikerült fölolvasásért és az ezzel egyidejűleg rendezett tudományos nyomatványkiállításért.

Márcz Jenő I. titkár a következő titkári jelentést terjeszti a havi ülés elé:

"Tisztelt havi ülés!

Több mint egy évig tartott az az állapot, hogy Kőrünknek nem volt a célnak megfelelő állandó helyisége. Ez az ideiglenes állapot immár véget ért, s ma már saját otthonunkban üdvözölhetjük t. tagtársainkat, akiknek ez a helyiség nemcsak vasár- és ünneppapokon, de egyelőre hetenként kétszer a hétköznapi esti órákban is rendelkezésére áll. Annál inkább örvendhetünk ennek az előnyös változásnak, mert hisz helyiségünk az anyagegyesület palotájában van, így tehát nem vagyunk többé idegenek kénytelen kiszolgáltatva.

Az 1908-iki Évkönyv munkában van, s remélhetőleg idejében a t. tagok kezében lesz. Novák László szerkesztő mindent megtett, hogy az mind tartalom, mind a mellékletek nagy száma és értéke, valamint a külső kiállítás tekintetében mielő legyen Kőrünkhez meg az eddigi évfolyamokhoz. Kőrünk a beiktatási tábla vázlatára és az Évkönyv belső könyvszára pályázatot hirdetett, melyre mindössze egy pályamű érkezett be. Miután ez a pályamunka abszolút értékű volt, készítőjének, Bórány Pándor szakértőnek kiadtuk a pályadíjat.

A szakantfolyamok ügyében néhány hónappal ezelőtt a kormány képviselője tárgyalásokat folytatott Kőrünk kiküldött megbízottjával, miután a kormány hajlandóan mutatkozik szakoktatási intézményünket állami kezelésbe átvenni. A tárgyalások eredménye az a memorandum, amelyet a kormányhoz benyújtottunk. Megjegyzendő, hogy Kőrünk döntő és irányító befolyása a szakantfolyamokra mindenesetre a jövőben is biztosítva lesz. Természetesen az ideál tantfolyamok még a saját kezelésükben lesznek megtartva, de már erre az évre is nagyobb állami segély van kilátásba helyezve. Az ideál tantfolyamok már nem tikusokba vannak osztva, miután az előadói kar előterjesztése alapján a választmány az egész évre terjedő tantfolyamok mellett döntött. Az előadások e hó 20-án 63 hallgatóval megkezdődtek. A rajztantfolyamot Barta Ernő festőművész, a gépmesteri tantfolyamot Fuchs Zsigmond, Bauer Ferenc és Bauer Henrik szakértőrsok, a vázlatkészítési tantfolyamot mesterszédő szakértőrsok felváltva vezetik. Minden előadást napon 10 órától fogva 11 óráig gyakorlati célú szabad előadás van, mely teljesen nyitva és bárki által hallgatható, akár hallgatója a tantfolyamnak, akár nem. Teljesleg Tanay József tart ily előadásokat. A tantfolyam vezetésével, miután Novák László szakértőrs elad az állásról lemondott, Augenföld M. Miksa szakértőrs bizott meg.

Szeptember 1-én Tanay József, Prüner Arnold és Fuchs Zsigmond a pécsi szakértőrsok körébe rónultak az Ébredés dalkörrel karöltve, hogy ott a szakműveltség érdekében fejtsenek ki propagandát. Tanay József ünnepi beszédét, Prüner Arnold pedig szakelőadást tartott a reklámosság nyomatványokról, s azt példákkal is illusztrálta. Fuchs Zsigmond a szedők és a nyomtató munkások egymás közti viszonyáról beszélt. Szeptember 15-én pedig Ifj. Algner Antal tartott Szegeden szabad előadást a modern könyvnyomtatást érdeklő több kérdésekről.

Kőrünk ebben az évadban a szakdossz kezélyes estélyek helyett három nagyobb szabású mulatságot rendez tagjai részére a Gutenberg-Otthon nagy termében, még pedig két kezélyes estét reggelig tartó táncossal és egy nagy tarsangli táncmulatsággal.

A Szakkör huszonöt-éves jubileumát december hónap szónókézünk megünni, mely alkalommal kiadjuk emlékkönyv alakjában Kőrünknek huszonöt-éves történetét. Az Ünneprészletnek kiadogozására bizottság lett kiküldve.

A Gutenberg-Otthon e hó 13-iki ünneppélyes fölovatásán a Szakkörrel hivatalosan Tanay József elnök szakértőrsunk, valamint Bozsik István péntársos képviselték."

A titkári jelentést Tanay József elnök pártóságával a havi ülés tudomásul veszi.

Gondos Ignác a következő szakkérdést nyújtja be: "Uolamely lap

hirdetésel ugyanazon ortográfival szedendők-e, mint a szövegrész?" Kiadóik a szakbizottságnak.

A pénztári jelentés és a tagsági forgalomról szóló kimutatás, valamint pénztársosnak az egyesület nagy terem fölvétele ügyében tett kibentése tudomásul vétetik.

Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

Márcz Jenő, titkár.

Szakbizottsági ülés 1907. évi október hó 31-én.

Jelen vannak: Fuchs Zsigmond, Ifj. Algner Antal, Fekete Béla, Kún Kornél, Kún Mihály, Spitz Adolf szakértőrsok és hivatalból Bozsik István péntársos.

Elnököt Fuchs Zsigmond bemutatja a Kőr huszonötéves fennállása emlékére kiadandó emlékfüzet próbaszedésének többféle színösszeállítását levonatolt.

A bizottság a beküldött próbalevnyamatok bírlatával foglalkozván, egyhangúlag több rendből módoztatást ajánl, melyeket az emlékfüzet technikai elkészítését magára vállaló Pallas-nyomda Dztletvezetőségének tudomására hoz.

Fekete Béla indítványozza, hogy a Grafikai Szemlében megjelenő mellékletek bírlat céljából a szakbizottságnak bemutatassanak, s eme részletes bírlat a mellékletekkel egyidejűleg jelenjen meg.

Kún Kornél ezzel kapcsolatban kimondatni kéri, hogy a Grafikai Szemlének beküldött mellékletek megjelentetése a bizottság határozatától fétesseké függőv.

A bizottság mindkét indítványt magóévá teszi.

Fuchs Zsigmond ajánlatára a bizottság elhatározza, hogy üléssel rendszeresen, minden hónapban fogja tartani.

Ülés vége.

Ifj. Algner Antal, II. titkár.

Körhelyiségünk a Gutenberg-Otthonban van.

(Bejárat az épületnek Bérkocsis-utcai részén.)

Olvasó-terem, billard, sakk, dominó, szaklapok, folyóiratok állanak itt a tagok rendelkezésére.

Nyitva: vasárnaponként délelőtt 9 órától 1-ig, valamint kedden s csütörtökön este 8-tól 10-ig.

Szakkiallítás és fölolvasás Székesfehérvárott.

A Könyvnyomdászok Szakköre másod ízben rendezett fölolvasással egybekötött nyomatványkiállítását e városban. Ezúttal Ifj. Algner Antal szakértőrs lett kiküldve, ki saját munkáit tárta meg szemlélés végett a szakértőrsok s a közönség elé.

A kiállítás fölolvasás előzte meg, melynek keretében igen szép fejtegetésekkel mutatott rá előadó a nyomatványkiállításból ama sok ferdeségre, mely még napjainkban is oly gyakran előforul, számolatlan példát hozva föl azok elkerülésére. Algner szakértőrs fölolvasásából sokat tanulhattunk, s erőt meríthettünk belőle az akizsmeretelnk további gyarapításához.

Ami a kiállított munkákat illeti: mindannyunknak meglepett az azokban megnyilvánult nagy szaktudás. Megtanulhatjuk belőlük, hogy kevés órásiító anyaggal, egy pár sorral és a sorok megfelelő elhelyezésével is lehet csinos munkákat előállítani.

A szakértőrsok s a közönség az estéll órákig gyönyörködtek a kiállított nyomatványokban.

Muhay Árpád.

Pályázat a Grafikai Szemle műmellékleteire.

A Könyvnyomdászok Szakköre választmányja 1907 március 12-én tartott ülésében elhatározta, hogy pályázatot hirdét a Grafikai Szemle 1907-iki műmellékleteire. A pályázati feltételek a következők:

A választmány elhatározta, hogy a Grafikai Szemle 1907-iki melléklete közül a legjobbnak talált ötöt díjazza, még pedig kétfőt harminc-harminc, három pedig husz-husz koronával. A harminc-koronás pályadíjak egyke fúvárosal, máslika pedig vidéki szakértőrsnak adandó ki. A husz-koronás díjakra vonatkozólag nincs ilyen irányú korlátozás. Az öt pályadíjon kívül kiosztásra kerül azonban öt elismerő oklevél is, szintén minden korlátozás nélkül. Mind e díjakra és elismerő oklevelekre nézve a döntés az 1908. évi január havi választmányi ülésnek tartatik fenn.

Nyomatványkiállítás és díszgyűlés Temesvárt.

Szakkörünk temesvári hely csoportja abból az alkalomból, hogy pályadíjat írt ki meghívó-tervezet, október hó 20-án nyomatványkiállításal egybekötött díszgyűlést rendezett, melynek lefolyása a következő volt: Reggeli 9 órára a központtól küldött nyomatványokat

Bevétel.

Pénztári kimutatás az 1907. év október haváról.

Kiadás.

Áthozot a múlt hóról	5521	55	Utcai és Irodai címtábla	44	—		
10 db hitelszövetkezeti részlegy á 10 K	100	—	Adminisztrációs nyomtatványok	43	—		
Gutenberg-szabor-alap	421	05	Schw. Graph. Mittheilungen előfizetése	10	80		
Ács-Mihály-alap	532	25	Közlönye adminisztrációs s portó-kiadás				
Róományok a Gutenberg-szabor-alapra	346	02	helyben és vidéken	16	10	113	90
Tagsági járulékokban befolyt:			Készpénz e hó végén			5946	40
Államnyomda	5	40	10 db hitelszövetkezeti részlegy á 10 K			100	—
A Nap	3	60	Gutenberg-szabor-alap			767	07
Athenaeum	28	80	Ács-Mihály-alap			532	25
Bagó-nyomda	1	20	Szakirodalmi alap:				
Bercsényi-nyomda	4	80	Készpénz e hó végén			332	67
Berkovits-nyomda	2	40	Szaktanfolyam:				
Bróza Ottó	3	—	Rajzeszközökre	61	52		
Budapesti Hírlap	9	60	A kísérl. nyomda javítása és meszelése	30	—		
Buschmann Ferenc	4	20	Jóka-nyomdának műmellékletért	30	—		
Egyetemi nyomda	7	80	Sas és Bauer papíros-számlája	47	62		
Egyesületi tisztviselők	3	—	Szolgáknak takarításért	10	—		
Fővárosi nyomda	10	20	Terpenfin	4	16		
Franklin	63	—	Adminisztrátor jegyzőkönyve	—	70		
Franklin-flók	5	40	Magnytás körlevele és expediciója	17	22		
Friedl és Krakauer	4	80	Műhelyszky-kiállítás körlevele s költsége	18	64	219	86
Gallitzenstein	6	—					
Gelléri és Székely	7	20					
Globus	11	40					
Grafikai Intézet	4	80					
Hamburger és Birkholtz	4	20					
Hedvig Sándor	4	20					
Hornyánszky	5	40					
Jóka-nyomda	4	80					
Kánitz-nyomda	1	20					
Károlyi György	1	80					
Kellner Ernő	3	60					
Kertész József	7	20					
Klein Ulmos	3	60					
Korvin testvérek	4	80					
Közsegi nyomda	6	60					
Légrády	11	40					
Lengyel Lipót	3	—					
Löbl O. és Fia	3	—					
Löblowitz-nyomda	4	80					
Magyar Hírlap	5	40					
Markovits és Garai	3	60					
Márkus Samu	12	—					
Műv. menetjegy-nyomda	2	40					
Molnárak Lapja	3	60					
Nagy Sándor	4	80					
Ottó-nyomda	—	—					
Pallas	24	—					
Pannonia	1	80					
Pap és Schwarz	1	80					
Pátria	19	20					
Pazmaneum	1	20					
Pénzüntézetl nyomda	4	80					
Pester Lloyd	19	20					
Peati könyvnyomda r.-t.	46	20					
Posner K. L. és fia	4	80					
Radó Izor	—	—					
Révai és Salamon	3	—					
Rigler J. Ede	11	40					
Rathberger és Welz	—	—					
Rózsa K. és neje	4	80					
Schmidl Sándor	—	—					
Stephaneum	17	40					
Székesfővárosi házl nyomda	12	—					
Szent-László-nyomda	1	80					
Thalia-nyomda	7	20					
Vasutas-szövettség	2	40					
Világosság-nyomda	22	80					
Welz fióal	1	20					
Welz L. és F.	2	40					
Wodlauer Földp és fia	22	20					
Wojtitz-nyomda	1	80					
A vidékről (részletezése a következő							
oldalon)	261	60					
Egyesektől (részletezése a következő							
oldalon)	60	—					
	843	—					
Ebből 10 százalék a szakirodalmi alapra	84	30	758	70			
Szakirodalmi alap:							
Áthozot a múlt hóról			248	37			
10 százalék a főpénztárból			84	30			
			8012	24			
					8012	24	

kiállítva, a szakírók élénk érdeklődéssel szemlélték azokat. 10 óra-
kor vette kezdetét a díszgyűlés, amelyet a Typographia-Öalegyesület a
"Gutenberg-émlény"-nyel nyitott meg. Ennek elhangozásával a csoport
pénztárosa, Lang szakírórs főlalvasta a központi bíráló bizottsá-
gának a pályázatra vonatkozó jegyzőkönyvét, ami után a díjaknak a
kiadása következett. (A tíz-tíz koronás pályadíjak egyikét kapta a
nyertes munka szerzője, Weltraub Ármán, a másikat pedig Ifj. Berey
F. István gépmeszter.) Először a szakírórs záró beszéde után, melyben a
szakírórsakat a Szakkörhöz való csatlakozásra szólította föl, ismét a
Typographia-Öalegyesület éneke következett, mire a közgyűlés véget ért.
Díszgyűlés után rendkívüli közgyűlés tartottat, melynek tárgya két
bizottsági tag és két bizottsági póttag választása volt. Bizottsági tag-
nak választottat egyhangúlag: Strauszler József és Weltraub Ármán,
póttagnak Fuchs Jakab és Zillich Ede.

Tagsági járulékokban egyesektől befolyt (I. pénztárral kimutatás):
Benes Sándor 12.—, Grünbaum Miksa 1.80, Diószegi Kálmán 1.80,
Bichler Jenő 1.80, Krousz Izidor 1.80, Welsz Ármán 2.40, Landstein
Izsák 1.80, Thlenschmidt Ede 3.—, Klein Antal 1.20, Klenner János
2.40, Morvay Gusztáv 1.20, Markovits Béla 1.20, Márkus István 1.20,
Neuwald Már 1.80, Berger Dezső 1.20, Schwarz Zoltán 1.80, Széchenyi
József 2.40, Gaál Benő 1.80, Kluger Már 2.40, Pálty János 1.20, Ueres
Lajos 1.80, Garai Simon 1.20, Hahn Már 0.60, Rosenberger Ignác 0.60,
Kohn Aladár 0.60, Bagó István 0.60, Morvay Gusztáv 0.60, Steinelner
Ignác 0.60, Kranner Lipót 0.60, Haldinger György 0.60, Ellős Sámuel
0.60, Farkas Lajos 0.60, Wolf Antal 0.60, Wolf Sándor 0.60, Goldstein
Jenő, Ruffkay László 0.60, Schwarz József 0.60, Ábrahám Leó 0.60,
Künstler Aladár 0.60, Lackenbach Artur 0.60, összesen 60.— korona.

Tagsági járulékokban a vidékről befolyt (I. pénztárral kimutatás):
Arad 24.—, Szombathely 15.—, Besztercebánya 5.40, Nagybecskerek
6.60, Csikszerecs 3.60, Kassa 21.60, Pécs 52.20, Székesfehérvár
4.80, Szekszárd 9.—, Hódmezővásárhely 7.20, Szeged 13.80, Miskolc
16.20, Mohács 7.20, Temesvár 23.40, Sopron 14.40, Szabadka 9.60,
egyesektől a vidéken 27.60.

Tagsági forgalom 1907 október hónap. Belétek e hónap a Körbe:
Grünbaum Miksa (Üllőgosszág), Bedy József, Thoma Antal (Budapesti
Hírlap), Lazarovits Rezső (Fried és Krakauer), Tráger Lajos, Uirág
Gábor (Pester Lloyd), Kranner Lipót (Blenenstock), Bermann Artur,

Goldstein József, György József (Löblowitz), Lipoy Sándor (Belléri és
Székely), Welsz Jenő (Posner), Mikus András, Szmelana Endre (Paz-
maneum), Fenyvesi Béla (Franklin), Somogyi Károly (Molnárak Lapja),
Bánts János, Ulzmothy Imre (Székesfehérvári hízl nyomda), Benkő
Béla (Pallas), Majersik Máté (Wadlaner), Kohn Ödön, Rasotszky
Árpád (Karvin Testvérek), Küpf Alajos (Hornyánszky), Klenner János
(munkanélkül), Dékány János, Welsz Fülöp (Klein U.), Gallert József,
Székely G. Antal (Szombathely), Darab László (Sárospatak), Gaál János,
Palgár József, Szikszovszky P. (Kassa), Szöllösy János, Tamik István
(Székesfehérvár), Beck József, Gerényi Lajos, Haulicaek Henrik, Lantay
György, Makay Imre, Pálty Gyula, Pallák Ignác, Stánitz József, Szajkó
Antal, Szilgeti Lajos, Wessely Károly (Pécs, Jullustóli), Biller Ferenc,
Bakor József, Buresch Ferenc, Fűrés Gyula, Gulyás József, Kovács
János, Milsura Árpád, Papp Dezső, Szabó László, Zalmond Lajos,
Zúri Sándor (Sopron, Jullustóli). — Hátrolék miatt tárlendők: Brogl
Sándor, Marezin József (Pécs), Hammerschmidt Lajos, Kupferstein
Lőrinc (Kalozaudár), Tóth Lajos (Miskolc), Fried Salamon, Klempner
Sándor, Zsáry József, Szehtik István, Kozlowszky Gusztáv, Szabó
István U., Sonnenfeld Jenő, Zachradnitsch József, Belger Gáspár, Elbert
Andor, Pallák Jenő, Józsa János, Fráter Lajos, Bönczöl István, Grosz-
mann Jenő, Nagy Bálint, Ull János, Székely Lajos, Tóth Ferenc, Varga
László, Paulovits Fer. (ismeretlen tartózkodásúak). — Kilépett: Strauch
Alajos. — A hó végén 11 tiszteletbeli, 1430 rendes, összesen 1441 tag.

A Uigszínházba és az Uránia Tudományos Színházba 25—50%-kal
mérsékelte jegyekre jogosító utalványok kaphatók a pénztárosnál (VIII,
Sándor-tér 4. sz., III. emelet 5), valamint a Hungária-túrdőbe szóló
kedvezményes jegyutalványok is. A színházjegyekre szóló utalványok
óra darabonként 4, a túrdőjegyekre szólóké pedig 2 fillér. — A Magyar
Színház s a Népszínház Uigopera Igazgatói megszöntették a kedvezményt.

A Szakkör 1. tagjait kérjük, hogy mindennemű kicserélődést, úgy
az abba való be-, mint kilépést haladéktalanul adják tudtúl a Kör pénz-
tárosának (lakik: VIII, Sándor-tér 4. szám alatt), mert csak így
kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és megfűad-
kat. Elég erre a célra egy egyszerű levelezőlap.

Szerkesztik Tanoy József és Novák László. Kiadótulajdonos a Könyv-
nyomdászok Szakköre. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest U,
Holó-utca 7 (telefon 36—02). Nyomatott a Pesti Könyvnyomda R.-T. által.
Előfizetési ár: egész évre 4 kor., fél évre 2 kor. Egyes szám ára 40 fill.

Telefon:
29—33.

Baer Ottó festékgyárai

Telefon:
93—29.

A grafikai iparhoz szükséges összes fekete és színes festékek gyártása.

*Különlegesség: "Voran" kő- és könyvnyomdai fekete festék; eddig
förlömulthatatlanul gyorsan szárad.*

*Grafikai forgalom 1907 október hónap. Belétek e hónap a Körbe:
Grünbaum Miksa (Üllőgosszág), Bedy József, Thoma Antal (Budapesti
Hírlap), Lazarovits Rezső (Fried és Krakauer), Tráger Lajos, Uirág
Gábor (Pester Lloyd), Kranner Lipót (Blenenstock), Bermann Artur,*

Budapesti gyártelep: VII, Gizella-út 53.

Kérjük a t. szakértőket, illetőleg helybell és vidéki házi pénztárosainkat, hogy ha netalán volna az ez évi júliusi Grafikai Szemléből fölös példányuk, küldjék el azt Buzsák István szakértői pénztárosnak a címére (Budapest VIII, Sándor-tér 4), vagy hozzák fel a körhelyiségbe.

Erdélyi M. cs. e kir. udv. fényképész (Budapest, Semmelweis-u. 2, a Kossuth-Lajos-utca sarkán) Szakkörünk tagjainak fényképek készítésekor a következő kedvezményeket adja:

6 db. vízli	fénykép	6 K, 12 db. 10 K.
6 „ kis Makart	„	14 „ 12 „ 24 „
6 „ kabinet	„	16 „ 12 „ 26 „
6 „ Makart	„	20 „ 12 „ 36 „

Megrendelés alkalmával mindig az utolsó havi nyugdíval kell igazolni, hogy az illető a Szakkör tagja.

Szakfolyóiratokat és -könyveket

(bármely nyelvűeket is) vásárol, esetleg csereberél fővárosi szakértárs. Ajánlatok e folyóirat szerkesztőségéhez intézendők.

SCHÖNTAG GYULA

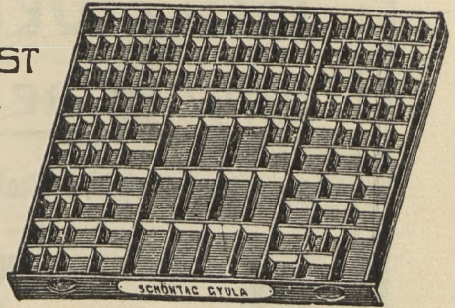
szakasztalos

BUDAPEST

VI, Uáci-körút 51.

Kis antikuszekrény 6 K 40 f.
Nagy szekrények 8 K 40 f.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Betű- és Tömöntöde.

FISCHER ÉS MIKA

Budapest VI, Révay-utca 6. sz.

A legkülönfélebb célszerű és divatos könyv- és címbetűkből

nagy választékot tart. Folyton készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és a legjobb minőségben kiállítva. Ajánlja szabadalm. nyomdai vonalzó-berendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K.

ELVÁLLAL IGEN JUTÁNYOS ÁRON EGÉSZ NYOMDAI BERENDEZÉSEKET.

ORMOS GUSZTÁV UTÓDAI KÖNIG és BAYER

= fotocinkográfiai műintézete =

Budapest VII, Kazinczy-u. 32.

KLISÉK mindennemű képes nyomtatványokhoz a legjobb kivitelben.
AUTOTÍPIA. ≡ KROMOTÍPIA.
≡ FOTOTÍPIA. ≡ FOTOLITO. ≡

Házonkluóli feluőtelek.

Buch-u. Steindruck-Farben-Fabrik

STUTTGART

! Nagy díj !

KAST & EHINGER

RSRS 6. m. b. H. WSW

világhírű gyártmányul a st. loulai világkiállításán a legmagasabb díjjal lettek kitüntetve. — Fiókgyárak: Berlinben, New-Yorkban és Chicagóban.

Képviseleő Ausztria-Magyarorsz. részére:

Carminc Hugó
Budapest, Bécs, Prága.

Kurzweil János és Társa egyesítve: Berger & Wirth

lipcsei festékgyárosokkal. — Budapest IX, Márton-utca 19 (telefon 56-64).

Első magyar könyv- és könyomdai festék-
és hengeranyag-gyár.

FIÓK-GYÁRAK: BERLIN, BARMEN, FLORENC, LONDON,
NEW-YORK, PARIS, SZENTPÉTERVÁR.

Újság-, mű-, illusztráció-, díszmű- s mindenféle színes festékek, kencék, bronzok a grafikai iparágak részére. Henger-öntő műhely lapos és körforgó gépekhez. Olcsóbb és jobb a házi öntésnél. Patent, Victoria és Bianca hengeranyag kockázott és sima táblákban. Szedővasak igazítható feszítővel, szabadalm. saját találmány, 47.004. és 53.406. számú osztrák-magyar szabad. Számos helyen kitéve.

Városi iroda: Budapest V, Fulich-utca 7 (telefon: 76-44).

Legrégibb
gyorssajtó-
gyár
a hírodalom-
ban.

Magyar gyorssajtó-gyár

Kaiser Lajos és Kaiser Károly

Budapest, VIII. ker., József-utca 56. szám.

Legrégibb
gyorssajtó-
gyár
a hírodalom-
ban.

TELEFON :
54-48.

Egyszerű gyorssajtók vasuti szerkezettel, 2 és 4 hengerrel. Egyszerű gyorssajtók körbenforgással, 2 és 4 hengerrel. Kromó- és autotípiagépek front-kirakóval vagy a nélkül. Rotációs és két szint nyomó gépek. Gyorsan futó "Rapid". Meglepő munkaképesség: óránként 1800 példány minden megerőltetés nélkül. A legtökéletesebb festékdörzsölés. Erős és szilárd szerkezet. Könnyű és pontos járás. Maszatolás kizárva.

CHECK-CONTO :
9164.

!! Mindenki, mielőtt gépet venne, saját érdekében kérjen ajánlatot !!

Megjelent

és a Grafikai Szemle kiadóhivatalában (Budapest V, Hold-utca 7. sz.), valamint Bozsik J. szakköri pénztárosnál (Budapest, Sándor tér 4. vagy Vármege-utca 11. szám, Franklin-fiók) kapható:

A Könyvnyomdászok Szakköre 1905–1906-iki szaktanfolyamainak értesítője. ◊

Szerkesztették: Tanay József és Novák László.

220 oldal, sok szedés- és egyéb példával. A szakjokban fejlődni óhajtó szaktársak nélkülözhetetlen kézi könyve. Rövid és azért tömör összefoglalásban ismerteti a szaktanfolyamokon előadott tanítási anyagot.

Ara 1 korona.

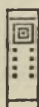
Vidékre 1 korona 10 fillér.

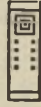
BERTHOLD H., BERLIN SW

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETŰÖNTŐDE RÉSZV.-TÁRS.

Fiókok: Wien, Szt. Pétervár, Moszkva és Bauer & Co., Stuttgart

Nagy választék különféle körzet és betűujdonságokból, rézléniákból, vignettákból és a t. o. Legnagyobb választék orosz betűkből. ◊ Teljes nyomdai berendezések gépekkel és segédeszközökkel. ◊ Szolid kivitel.

Vezérképviselők:

Pusztafi R. és társa, Budapest V, Lipótkörút 17

a kik mintákkal és ajánlatokkal szolgálnak.

Lanston-Monotype

a világ legjobb betűöntő- és szedőgépe.

Magyarországon és Ausztria területén eladja és működésben bemutatja

Alapítottott
1878. évben.

Carmine Hugó
teljes nyomdaberendezések gyára

Alapítottott
1878. évben.

Budapest VI,
Király-utca 26.

Wien VII,
Burggasse 90.

Prag II,
Dittrichgasse 1968.

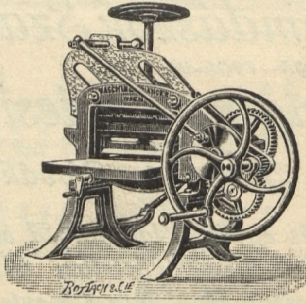
Nyomda-festékek, kencék és hengeranyagok nagy raktára

Kast és Ehinger

G. m. b. H. stuttgarti és feuerbachji gyáraiból.

Fiókgyarak: New-Yorkban,
Berlinben és Chicagóban.

A párisi kiállításon grand prix-vel és két aranyéremmel, továbbá a st.-louis-i kiállításon nagy díjjal lett kitüntetve.

Josef Anger & Söhne

Gépgyár és
vasöntöde

Wien-Hernals, Hauptstr. 122.

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papiros-gyárak, üzleti könyveket készítő gyárak, könyvkötők, dobozgyártók számára, a legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel.

— MAGYARORSZÁGI KÉPVISELŐJE: —
Silberer fl., Budapest, Dob-u. 53.

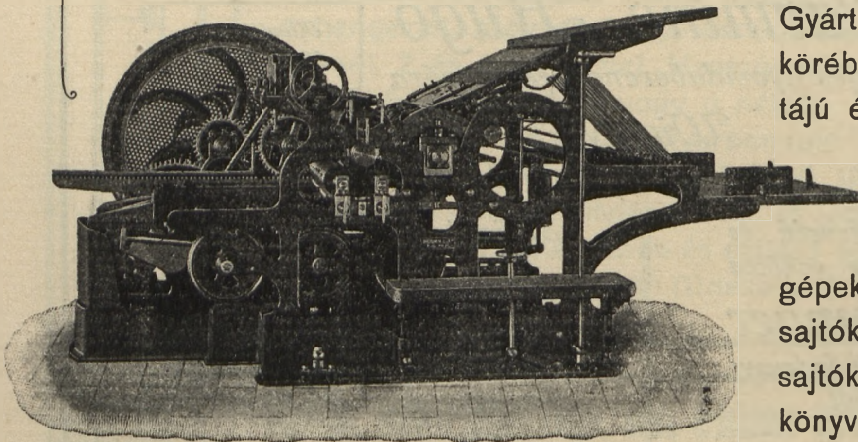
BEIT & CO.
HAMBURG
DRUCKFARBEN
FABRIKEN

Főraktár és iroda:
MÜLLER TESTVÉREK, Budapest V, Sólyom-utca 13.

Magyarország egyedüli gyorsajtógyára.

Wörner J. és Társa

Budapesten.

Gyárt a sokszorosító ipar körébe vágó mindenféle fajtájú és nagyságú gépet, és pedig: könyvnyomdai gyorsajtókat, körforgású nyomógépeket, könyomdai gyorsajtókat s könyomdai kézi-sajtókat, valamint különféle könyvkötő-gépeket.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtó vasúti járáttal és 2 feladó hengerrel.

Felelő könyvnyomda-részvény-társaság (U, Halás-utca 7)

KOBLINGER GYULA

Fotokemigráfiai Műintézete

BUDAPESTEN

VII, Csengery-utca 22. sz.

Készít

KLISÉKET

művek, folyóiratok, árjegyzé-
kek, hirdetések részére. Tervek
fotolitográfiailag sokszorosít-
tatnak. ♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣

TELEFON 14—61.

Alapított 1892.

Könyv- és könyomdai

festékgyár.

Wüste F.

Iroda és raktár:

BUDAPEST

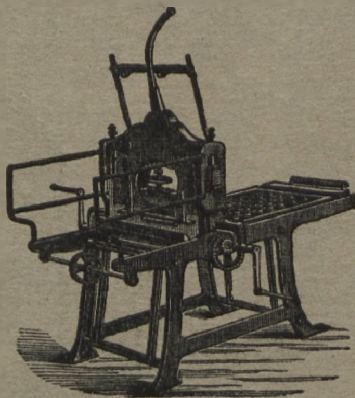
VI, Gyár-utca 62. sz.

Gyárt: könyv- és könyomdák részére
való fekete és színes, valamint réz-
nyomáshoz szükséges mindennemű
és színű festékeket.

Hengeranyag- és kence-gyár.

„Krause“ emeltyűs könyomó-kézisajtó.

Saját szerkesztésű legújabb sajtónk, egészen vasból, ruganyos nyomással és a taliga visszamenetelét könnyítő szerkezettel.

Szállítási díjtól és vámtól mentesen
Ausztria bármelyik vasúti állomására.

Ha a megrendelésben a földkeret
küldése nincs világosan kikötve: a
nélkül szállítjuk a sajtókat.

A sajtó távlati megjelölése		No	A taliga		A sajtó ára	
földkerettel	földkeret nélkül		széles- sége	hosszú- sága	föld- kerettel	földkeret nélkül
			a kő számára			
			cm	cm	korona	korona
Mariage	Marialite	MN	45	55	700.—	735.—
Magdalena . . .	Magazijn	MP	55	65	795.—	850.—
Magdolum . . .	Magenader . . .	MPa	55	70	815.—	870.—
Maximilian . . .	Maximianus . .	MQ	60	80	905.—	955.—
Moriche	Moriolis	MR	65	90	950.—	1010.—
Methusalem . .	Metileno	MS	75	95	1100.—	1160.—
Methule	Metrisch	MSa	75	100	1110.—	1170.—
Melchior	Meldois	MT	80	100	1145.—	1210.—
Melchiades . . .	Meldung	MTa	80	110	1165.—	1230.—
Mumie	Mulvio	MU	85	125	1250.—	1315.—
Mummerei . . .	Mummolus . . .	MV	95	140	1370.—	1435.—
Myscole	Myself	MX	110	150	1670.—	1750.—

Az árakban befoglaltatik a kerékvédő ára is.

Bővebb fölvilágosítást ad: KAUFMANN
GYULA, Budapest VII, Kertész-utca 37.

KARL KRAUSE, LEIPZIG.

Bélyegző-metszés.
Mechanikai műhely.
Galvanoplasztika.

Ólomzár-gyártás.
Tömöntöde.
Rézlénia-gyártás.

Első magy. betűöntöde

☐ részvény-társaság ☐

Budapest VI, Desseffy-utca 32. sz.

Telefonszám 23—70.

Dús raktárt tart folytonosan magyar, német,
tót, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

könyv- és címbetűkből,

körzetekből, rézléniákból és kizárásokból,
továbbá a legkülönbélebb ékítményekből és
egyéb nyomdai felszerelvényekből. Egész
nyomdai berendezések jutányos árban és

gyorsan fogantatosítanak.

UJDONSÁG!

UJDONSÁG!

Egyetemes tabella-alapzat

Uzzell és Bendtner szabadalma.

